ne, & ut declaret matrimonii nullitatem. Quod ſi non adſit periculum incontinentiæ, cohabitare debent ut frater, & ſoror; adeoque non poſſunt uti oſculis, & tactibus impudicis ſine mortali, quia cum eorum matrimonium ratione impotentiæ ſit nullum, ſunt ſicut ſoluti, Sanchez *de Matrim. lib. 7. diſp. 97.* cum Tancredi, *& com.*

4316 Si impotentia ſit ſuperveniens matrimonio, validum remanet matrimonium, quia matrimonium ſemel validum, ſemper eſt validum, *ex capit. Hi, qui 32. quæſt. 27.* adeoque eis non eſſe prohibita oſcula, tactus, &c. ſi periculum pollutionis non adſit; idque ratione ſtatus conjugalis, propter jus, quod habent ad copulam, ſaltem ad concupiſcentiam ſedandam, & mutuum amorem fovendum, tenent Sanchez *lib. 9. diſput. 44. num. 22. ibidem diſput. 17. num. 19. & 20.* Tambur. *tom. 2. de Matrim. lib. 9. tract. 1. cap. 13. §. 5.* & Clericatus *cap. 133. num. 99. & 193. v. dicta de ſenibus num.* 4296.

4317 Si dos deficiat, tenetur maritus alimenta uxori præſtare, tam ex charitate, quam ob ſervitia, & obſequia ab ea præſtita. E converſo uxor tenetur alere maritum pauperem effectum, aut ad carceres, vel triremes damnatum: ſi tamen ipſa poſſibilitatem habeat, vel ex bonis dotalibus, aut paraphernalibus, vel alio modo acquiſitis. Ita Clericatus *cap. 145. num.* 8. ex Tambur.

4318 Nomine alimentorum veniunt omnia neceſſaria ad victum, veſtes, habitationem, ſervos, &c. juxta decentem conditionem ſtatus.

4319 Maritus tenetur pro viribus, & juxta ſuam conditionem, alimenta præſtare uxori, duobus exceptis caſibus, 1. Si abſque cauſa nolit cum eo cohabitare, 2. Si maritus dotem promiſſam conſequi non poſſit, & parentes, qui eam debent, ſint habiles, & nolint dare. Clericatus *cap. 145. n.* 8. cum Tambur. *lib. 5. in Decal. cap. 3. §. 5.*

4320 Si uxor ex juſta cauſa recedit e domo mariti, quatenus, v. gr. eſt adulter &c. tenetur maritus, ut ſupra, ei alimenta præſtare extra domum, etiamſi uxor aufugerit, ſed culpa mariti. At ſi aufugit ex propria culpa, non poteſt maritus ad alimenta danda cogi, quia qui non facit, quod debet, non recipit, quod oportet. L. Julianus 14. & ex aliis juribus. In qua re attendenda eſt praxis.

ANTEPHATUM

4321 *Eſt Donatio, quæ fit a marito uxori propter nuptias.*

A marito enim poſt mortem præter dotem, quæ uxori reſtituitur, elargitur alia ſumma pecuniæ ob nuptiarum amorem, quæ *Antephatum* nuncupatur, quæque donari ſolet judicio, & arbitrio prudentis, attentis conditione, & bonis mariti, atque uxoris; & juxta diverſitatem ſolent eſſe quinquaginta, centum, quinquecentum, mille ſcuta, &c. juxta locorum praxim, conſuetudinem; & maxime dari ſolet intuitu virginitatis.

4322 Suppoſita paritate conditionis, viduis debetur medietas antephati, quod donatur virginibus.

QUÆRES.

4323 *An antephatum intuitu virginitatis lucretur a puella prius ab alio corrupta, quæ communiter putabatur virgo?*

Reſpond. affirmative. Diana *part. 8. tractat. 6. reſolut.* 126. Tancred. *tom. 1. de matrim. 2. quæſt.* 41. Sanchez *lib. 6. diſput. 27. num.* 4. Dixi *ab alio corrupta;* quia ſi ſupponatur corrupta ab eodem, cui poſtea nupſit, non eſt dubium, quod lucretur.

Ratio aſſertionis eſt, quia nomine virginis in jure ſemper præſumitur illa, quæ communi opinione exiſtimatur virgo. Hac ratione *in n.* 2560. diximus, legatum pro maritanda virgine lucrari a puella clam corrupta. Diana *part. 2. tractat. 2. reſolut.* 52.

De donationibus inter conjuges: *v. n.* 2372.

De oſculis, & amplexibus inter ſponſos de futuro; *v. a num.* 2227.

De conſenſu parentum in nubendo: *v. n.* 2039.

De Matrimonio fuſe & plene agunt Scotus *in 4. diſt. 26. ad* 41. Maſtrius *diſput.* 20. Tambur. *tom.* 2. Diana *part. 3. tract.* 4. & alibi, Leander, & per duos tomos Sanchez, & Tancredi.

PARS QUINTA.

De Cenſuris, & Pœnis.

CAPUT II.

De Cenſuris.

4324 *Cenſura, eſt pœna ſpiritualis, & medicinalis pro culpa inflicta, privans uſu aliquorum ſpiritualium bonorum, per Eccleſiæ poteſtatem impoſita, ut fidelis baptizatus a contumacia diſcedat.*

4325 Cenſura eſt triplex: Excommunicatio, Suſpenſio, & Interdictum. Irregularitas non eſt cenſura, ſeu pœna medicinalis; ſed impedimentum Canonicum, & inhabilitas ad Ordines, Beneficia, Officia, &c.

4326 Ad validitatem cenſuræ, 1. Requiritur culpa, 2. In cenſura ferenda ab homine requiritur trina monitio, niſi urgens neceſſitas aliud ſuadeat: *cap. Sacro, & cap. Statutum, de ſenten. excommunic. in 6.*

Inſuper, quod feratur in ſcriptis cum expreſſione cauſæ, & nominis tam ejus, qui fert, quam ejus contra quem fertur cenſura, *cap. In cauſis de ſentent. & re judic.* In cenſura vero a jure non requiritur monitio, quia ipſum jus præcedens eſt continua monitio. Clericatus *c.* 147. ex Maſtrio *in Theolog. moral. diſput. 13. n.* 15.

Unde non poteſt ferri cenſura pro delicto præterito, aut non completo; ac proinde requiritur, ut præcedat monitio.

4327 Subiectum cenſuræ eſt ſolus homo vivus, baptizatus, rationis & doli capax, ſubditus ejus, qui fert cenſuram: *v. n.* 4340. Unde (ut recte advertit Clericatus) locuſtæ non dicuntur excommunicari, ſed maledici. *v. n.* 1775.

Nec mortui dicuntur excommunicari, ſed declarari incurriſſe in cenſuram ante mortem; & ſi dederint ſigna pœnitentiæ, poſt mortem abſolvuntur, ſeu abſoluti declarantur, ad effectum ſepulturæ Eccleſiaſticæ, *cap. A nobis, 2. cap. Sacris, v. n.* 4378.

4328 Communitas, aut Collegium poteſt ligari ſuſpenſione, & interdicto, *cap. De ſede vacante, de ſentent. Excom. in* 6. Minime excommunicatione, *cap. Romana eod. tit. in* 6.

4329 Poteſtatem ferendi cenſuras, ultra Papam, & Epiſcopo, habent legati Papæ, ſive ſint legati a latere, ſive nati, ſive miſſi, *Ex cap. legatus, de Offic. leg. in* 6. Concilium Provinciale Archiepiſcopi, & Diœceſanum Epiſcopi; Capitulum ſede vacante, quia ſuccedit in tota juriſdictione, tam ordinaria, quam voluntaria Epiſcopi: Inquiſitores, quia ſunt Delegati Sedis Apoſtolicæ; Prælati Religionum, videlicet Generales, Provinciales, Abbates, Guardiani, Priores, *ex cap. cum in Eccleſia, de Majorit. & obed.* Vicarius Capituli Sede vacante, ex Trident. *ſeſſ. 24. de reformat. cap.* 16. Vicarius Papæ, Vicarius Provincialis Epiſcopi: minime Vicarii foranei, quia hi non faciunt idem tribunal cum Epiſcopo.

4330 Poteſtatem ferendi cenſuras, ex jure communi non habent Archidiaconi, & Archipresbyteri, niſi auctoritas Epiſcoporum acceſſerit, vel niſi alicubi eam ſint conſecuti in ipſa inſtitutione, aut ex conſuetudine legitime præſcripta, & approbata: Eam in nullo caſu habent Parochi, quia ſolum juriſdictionem habent in foro pœnitentiæ, minime in foro exteriori, & contentioſo, *ex cap. De perſona 11. quæſt.* 1. Leander *de cenſuris tract. 1. diſp. 3. a quæſt. 8. ad* 37.

4331 Cenſura lata contra facientes, non comprehendit mandantes, & conſulentes, niſi ſit expreſſa clauſulis comprehendentibus quoſcumque cooperantes; quia odia non ſunt amplianda.

4332 Quatuor ſunt cauſæ, quæ excuſant ab incurſu cenſuræ. Prima eſt ignorantia invincibilis juris, aut facti, cui eſt annexa cenſura, *cap. Si vero, & cap. 2. de ſentent. excom. in 6.* Imo ſi cenſura eſt lata contra præſumentes, requirit ſcientiam: unde ab ea excuſat ignorantia craſſa, minime ignorantia affectata: quia ſi adeſt ignorantia, non habetur contumacia; ad incurrendam autem cenſuram requiritur contumacia: *v. n. 3299. & tom. 2. a num. 374. ad 383.*

Contumacia eſt, cum quis ſciens, rem aliquam eſſe prohibitam ab Eccleſia ſub cenſura, ſeu ſub excommunicatione, nihilominus illam committit.

Inadvertentia etiam excuſat; quia æquivalet ignorantiæ.

Secunda eſt impotentia, ſive phyſica, ſive moralis: unde non incurrit cenſuram contra detinentem rem alienam latam, qui non habet quid reſtituere: Nec qui ob metum gravem cogitur omittere, aut facere aliquid, quod ſub cenſura præſcribitur, in priori namque caſu adeſt impotentia phyſica, & realis, in poſteriori impotentia moralis. Metus gravis erit metus mortis, infamiæ, jacturæ bonorum, & ſimilium damnorum: *v. tom. 2. a n. 37. & a n. 266.*

Tertia eſt appellatio legitime interpoſita ad Superiorem poſt comminationem cenſuræ ab inferiori facta, antequam incurratur.

Hinc Leander *de cenſuris tract. 1. diſp. 3. q.* 39. docet, non poſſe Prælatum, ſeu Judicem, qui poteſtatem habet ferendi cenſuras, illas ferre contra eum, qui antea legitime appellaverat, aut recuſationem fecerat; quod tamquam certum tenet, & probat: Quia appellatio in tempore facta, ſuſpendit uſum juriſdictionis in Judice, ut habetur expreſſe *in cap. Romana, & cap. Si a Judice, de appell. in* 6. & ibi Gloſſ. *verb. teneris.* Idemque omnino facit recuſatio Judicis facta, antequam ſententiam excommunicationis, vel alterius cenſuræ ferat, ut habetur etiam expreſſe, *cap. Quoties, Epiſcopi 2. q. 6.* & ibi Gloſſ. *Appellent.* Sic omnes. Ugolin. *tabul. 1. cap. 2. §. 22. & 23.* Filliuccius *tract. 11. cap. 2. q. 9. n.* 40. Cornejo *tract. 5. de cenſ. in genere diſp. 2. dub. 4. verſ. Infero tertio,* Ægid. *diſput. 13. de cenſur. dub. 5. n.* 33. Alter. *lib. 3. de cenſur. diſp. 5. cap. 1. per totum:* qui vero cum communi contrarium docet, loquendo de appellatione non facta in tempore, hoc eſt facta poſt latam ſententiam excommunicationis, vel alterius cenſuræ, quod ſcilicet tunc appellatio non habeat vim ſuſpendendi, ex *cap. ad reprimendam, de offic. Ordin.* ſed ſolum devolvendi, ut Superior poſſit cognoſcere de juſtitia excommunicationis.

Quarta eſt prorogatio termini facta ab eo, qui cenſuram tulit. Clericatus *cit. n.* 23. ex Maſtrio.

4333 A cenſuris a jure, ſi non ſint reſervatæ, abſolvere poteſt quilibet Confeſſarius in foro interno conſcientiæ, in foro exteriori Superior cenſurati, *cap. Nuper, de ſenten. excom.* Si ſint reſervatæ, ab eo, cui ſunt reſervatæ, aut ejus delegato, vel ad id privilegiato, vel a Superiore ejus, cui ſunt reſervatæ; de quo fuſe dictum eſt de caſibus reſervatis.

A cenſuris ab homine, non niſi ab eo, qui eas tulit, aut ſucceſſore, & pariter ab ejus Superiore, aut delegato, excepto mortis articulo, in quo quidem quivis Confeſſarius poteſt a quibuſvis cenſuris abſolvere, ſub onere, ut elapſo periculo coram Superiore compareat, ad exequendum, quod ille præſcripſerit, *cap. Eos, de ſent. excom. in* 6. ut fuſe in loco *cit.*

4334 Poteſt quis pluribus cenſuris ligari. Item poteſt quis ab una abſolvi, & non ab aliis, ad differentiam peccatorum.

4335 Cenſuris ligatus non poteſt a peccatis abſolvi, niſi prius a cenſuris abſolvatur, loquendo de excommunicatione, Clericatus *cit. n.* 26. ex D. Thoma 3. *part. quæſt.* 12. *art.* 2. quia excommunicatus eſt incapax ſuſceptionis Sacramenti.

4336 Forma abſolutionis a cenſuris non habet præfixa verba, ſed poteſt dari verbis exprimentibus abſolutionem cenſuræ, a qua fit abſolutio. Pro foro vero exteriori habetur in Rituali Romano.

4337 Non poteſt a cenſuris abſolvere ad reincidentiam, niſi ipſemet, qui eas infligere valet. Mendo in *epit. ſub propriis titulis*. Clericatus, & Maſtrius citati. Plura habes in toto corpore operis in propriis materiis, maxime in tom. 2. de Monitoriis.

DE EXCOMMUNICATIONE.

4338 Excommunicatio *eſt cenſura Eccleſiaſtica, privans hominem Chriſtianum bonis fidelium communibus.*

Bona communia fidelium ſunt tria. 1. Sacramentorum participatio. 2. Orationes, & ſuffragia Eccleſiæ, videlicet orationes nomine Eccleſiæ, Sacrificia, & Indulgentiæ. 3. Exterior converſatio. Non privat omnibus bonis ſpiritualibus, nempe gratia, & aliis virtutibus, ut in *n.* 3123. ſed his tribus; quia hæc tria directe ſubjacent poteſtati Eccleſiæ. Nec privat bonis ſpiritualibus particularibus, v. gr. effectu orationum, quas aliquis privatim, & ut perſona privata, ac nomine proprio pro excommunicato offert; ſed communibus.

4339 Excommunicatio convenit cum ſuſpenſione, & interdicto, in ratione generica cenſuræ, & pœnæ medicinalis; differt vero, quia ſuſpenſio & interdictum privant hominem exercitio activo, aut paſſivo divinorum Officiorum, minime exteriori converſatione: *v. n.* 4403.

4340 Subjectum excommunicationis eſt homo baptizatus; quia per Baptiſmum homo fit ſubditus Eccleſiæ, & ſub ejus juriſdictione. Hinc Apoſtol. 1. ad Corinth. 5. *Quid enim mihi de iis, qui foris ſunt, judicare?* Fratrum Minorum, & Regularium privilegium quoad excommunicationem, vide Clem. IV. apud Sorbo, *verb. Exemptio, n.* 9. Diana *part.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 103. Verricelli.

4341 Excommunicatio eſt duplex, minor, & major. Minor eſt, *Quæ privat tantum participatione paſſiva Sacramentorum, Dignitatum, & Beneficiorum, in cap. penult. de ſent. excom.* Major eſt: *Quæ privat bonis communibus Eccleſiæ tam active, quam paſſive.*

4342 Unde excommunicatus excommunicatione minori non privatur juriſdictione, nec ſuffragiis communibus Eccleſiæ, de quibus *n.* 4338. Nec communicatione exteriori tam in civilibus, quam in ſacris, audiendo Miſſam, Divina Officia, &c. ſed iis poteſt licite ſine peccato uti.

4343 Imo per Suarium, & alios apud Maſtrium *diſp.* 13. *num.* 35. non peccat aliis Sacramenta adminiſtrando; quia non eſt privatus participatione activa Sacramentorum, ſed tantum paſſiva; Sed probabilius eſt, quod peccet tantum venialiter; quia *in cap. ult. de Cleric. excommun. Miniſtr.* ait Pontifex, quod ligatus excommunicatione minori, ſi celebret, peccat *graviter*; loquens autem de collatione activa Sacramentorum, ait tantum *peccat*, & non apponit particulam *graviter*. Maſtr. *cit.*

4344 Ligatus igitur excommunicatione minori, celebrando mortaliter peccat, quia Sacramentum Euchariſtiæ recipit; ſed non fit irregularis. Maſtrius *citat. num.* 36.

4345 Mortaliter peccat Sacramenta recipiendo, niſi ignorantia excuſet; ſed valide recipit, excepto Sacramento Pœnitentiæ; nam cum in eo recipiendo peccet mortaliter, ex defectu doloris, & diſpoſitionis ad gratiam (ſi non curet ab excommunicatione abſolvi) invalide recipit.

Item, ſi eligatur ad dignitates, & beneficia, electio eſt valida, quia in dicto capite non apponitur clauſula irritans, ſed poteſt per ſententiam Judicis irritari. Maſtr. *cit. n.* 36.

4346 Excommunicatio minor incurritur per communicationem cum excommunicato excommunicatione majori vitando: & poteſt a quovis Confeſſario approbato abſolvi.

4347 Excommunicatio minor incurri poteſt ob peccatum veniale, ut *in n.* 4363. major vero ferri non poteſt ſine culpa mortali, quia eſt pœna graviſſima; unde ejus materia eſt peccatum mortale, *cap. Nemo Epiſcoporum, cap. Nullus Sacerdotum* 11. *q.* 3. Conc. Trident. *ſeſſ.* 23. *c.* 3. *de reformat.* Quod peccatum debet eſſe externum, & cum contumacia: quia Eccleſia non judicat de internis, *cap. Erubeſcat, cap. Sicut tuis, de ſimonia, & cap. Chriſtiana* 32. *quæſt.* 5. Maſtrius *diſp.* 13. *n.* 23. *&* 63. Clericatus *cap.* 147. *n.* 21. *v. a num.* 3300. *ad* 3306. *& in tom.* 2. *a num.* 10.

EXCOMMUNICATIO MAJOR

4348 Privat bonis communibus Eccleſiæ, tam active, quam paſſive, nempe, 1. *Participatione activa, & paſſiva Sacramentorum*: adminiſtratione ſcilicet, & receptione. 2. *Suffragiorum communium Eccleſiæ*: quæ videlicet a Clericis, tamquam Eccleſiæ miniſtris, pro fidelibus offeruntur. 3. *Indulgentiarum*. 4. *Communicatione in divinis Officiis* ita ut non poſſit audire Miſſam, nec divinis Officiis publicis aſſiſtere. Tenetur tamen Clericus excommunicatus, ſi ſit in ſacris aut beneficiatus, Officium privatim, & ſolus recitare, ſe abſtinendo ab illis verbis: *Dominus vobiſcum*, 5. *Electione ad beneficia, & juriſdictione Eccleſiaſtica in foro exteriori*; & ideo ſi eſt Epiſcopus, non poteſt valide excommunicare, Item fructibus beneficii, ac penſione; non tamen fructibus patrimonii, cum non ſit beneficium Eccleſiaſticum. 6. *Sepultura Eccleſiaſtica*. 7. *Communicatione forenſi*, ſeu civili, & humana cum aliis fidelibus: *vid. n.* 1321.

4349 Qui effectus explicantur hoc verſu.

Os, orare, vale, communio, menſa, negatur.

Os, ſignificat allocutionem per verba, litteras, nutus, & quælibet alia ſigna externa amicitiæ, ut amplexus, oſcula, &c. *Orare*, ideſt ſimul cum excommunicato orare, aut Officium recitare; *Vale*, ideſt excommunicatum ſalutare, aut alio modo verbis, vel geſtis honorare; *Communio*, ideſt quævis ſocietas in habitatione, exercitio, aut contractu; *Menſa*, ideſt cum eo in eadem menſa comedere.

4350 Item excommunicatio major eſt duplex, a jure, & ab homine. *A jure* eſt illa, quæ eſt lata per aliquod jus, & habet rationem legis; adeoque obligat perpetuo, & permanenter: tales ſunt excommunicationes latæ in Sacris Canonibus, ut in Bulla Cœnæ Domini, &c. *Ab homine* dicitur illa, quæ eſt a ſuperiore lata per modum præcepti, & tranſeunter pro aliqua actione particulari, ut fiat, vel non fiat; & hæc amplius non obligat, ſed expirat morte ferentis. Senſus tamen eſt, ut qui, mortuo ferente, contra præceptum delinquit, non ligetur excommunicatione; at qui reperitur jam excommunicationem incurriſſe, omnino debet ab ea abſolvi, ut *in tom.* 2. *n.* 32. *v. hic Propoſ.* 44. *ab Alex. VII. damn.*

4351 Excommunicatio ab homine eſt duplex, generalis, & ſpecialis; *Generalis* eſt, quæ fertur a Superiore contra plures, aut omnes delinquentes alicuius ſpeciei: *Specialis* eſt, quæ fertur a Superiore contra aliquam

quam determinatam perſonam. Exemplum primi: Si Superior excommunicationem ferat contra omnes, qui talia furati ſunt, aut retinent, ut reſtituant. Dicitur ab homine, quia eſt lata a Superiore, non perpetua per modum juris, ſeu ſtatuti: dicitur generalis, quia ad plures, ſeu omnes dirigitur. Exemplum ſecundi; Si Superior excommunicationem ferat contra Petrum, ut reſtituat. Portellius *verb. Excomm. num.* 17.

4352 Inſuper excommunicatio major eſt duplex, latæ ſententiæ, & ferendæ. *Latæ* eſt illa, quæ commiſſo delicto ſtatim incurritur. Talis eſt 1. Si ſit expreſſa per verba præſentis, aut præteriti temporis: *Excommunicavimus, Excommunicatus eſt, Excommunicamus, Excommunicatum volumus*. 2. Si per verba imperativi modi: *Incidat in excommunicationem*. 3. Si addatur particula, *ipſo jure, ipſo facto, ſine alia declaratione, &c.* quia hæc nullius actionem expectant.

4353 Ferenda eſt illa, quæ non ſtatim commiſſo delicto incurritur, ſed poſt Judicis ſententiam. Talis eſt, 1. Si ſit expreſſa per verba futuri temporis, *excommunicabitur*. 2. Si per verba conjunctivi, *excommunicetur*, 3. Si verba ſint comminatoria, verbi gratia, *volumus excommunicari, ſub pœna excommunicationis, ſub interminatione anathematis, &c.* niſi aliud ex adjunctis colligatur. Idem dic de ſuſpenſione, & interdicto.

4354 Excommunicatus excommunicatione majori, alius eſt toleratus, ſeu non vitandus, alius non toleratus, ſeu vitandus. *Vitandus* eſt ille, cum quo fidelibus communicare prohibetur, ſed vitari debet ab omnibus tamquam membrum putridum, a communione fidelium ſeparatum. Ut autem ſit vitandus, per Concil. Conſtantienſe requiritur, quod ſit nominatim, & in individuo a judice publice denunciatus, excommunicatus, quod fit in ſcriptis per publicum cedulonem: vel ut ſit publicus, & notorius percuſſor Clerici, ita ut nulla valeat tergiverſatione celari; hic ex jure, etiamſi non ſit nominatim denunciatus talis, eſt vitandus.

4355 Non vitandus eſt ille, qui licet ſit excommunicatus, non eſt tamen publice & nominatim denunciatus talis, nec eſt publicus percuſſor Clerici; cum hoc conceditur fidelibus tam in divinis quam in civilibus communicare. Hinc in Germania Catholici licite cum hæreticis communicant; quia quamvis ſint publici hæretici, non ſunt nominatim denunciati tales.

4356 Id autem eſt a Concil. Conſtant. in Extravag. *Ad evitanda*, ſtatutum in gratiam, & commodum aliorum fidelium, minime ipſorum excommunicatorum; conſtat ex verbis: *Per hoc autem non intendimus ipſos excommunicatos, ſuſpenſos, vel interdictos in aliquo relaxare, aut eis quomodolibet ſuffragari*; unde ipſi excommunicati, licet non ſint nominatim denunciati tales, debent ſe gerere ut excommunicati, ideoque a communicando in prædictis cum fidelibus ſe abſtinere.

4357 Excommunicati igitur vitandi, ſunt privati communibus Eccleſiæ ſuffragiis, quæ ſcilicet fiunt auctoritate publica, aut nomine Eccleſiæ; excepta feria ſexta in Paraſceve, quo die Pia Mater Eccleſia ob mortem Redemptoris orat pro Infidelibus, hæreticis, & ſchiſmaticis. Unde qui alio die dictas Orationes faceret, peccaret mortaliter, Clericatus, *cap.* 148. *num.* 12. Quod eſt verum etiam de contritis, niſi prius abſolvantur, *ex cap. A nobis, de ſent. excomm.*

Excommunicati non poſſunt ingredi Eccleſiam, niſi ad prædicationem audiendam, Fagnanus *in lib.* 5. *cap. Reſponſo, de ſent. excomm. numer.* 1. *&* 7. & Leander *de cenſuris tract.* 2. *diſp.* 7. *quæſt.* 3. *&* 4. qui idem de ingreſſu ad orandum, & oratione tamen privata, minime oratione publica, quia in hac cum aliis communicat, quod ei prohibetur. Item dummodo tunc Miſſa non celebretur, nec Officia divina peragantur.

4358 Pro excommunicatis toleratis, qui ſcilicet non ſunt nominatim denunciati tales, nec ſunt publici percuſſores Clerici, Navar. cum aliis affirmat non poſſe orare Oratione publica, & nomine Eccleſiæ, quia ſicut non prohibemur communicare cum illis in divinis, ita neque pro illis Oratione publica orare. Unde tenet, eos non eſſe privatos ſuffragiis communibus.

Sed probabilius dico cum communi, eos eſſe privatos ſuffragiis communibus, & proinde non poſſe pro illis Oratione publica orare; quia Conc. Conſtantienſe edidit Extravagant. *Ad vitanda* (ut dictum eſt) in commodum, & gratiam fidelium non excommunicatorum, minime in gratiam ipſorum excommunicatorum; adeoque diſpoſuit, fideles poſſe communicare cum illis, etiam in divinis, ne paterentur incommodum recedendi a Sacro ob excommunicati tolerati præſentiam; noluit autem ipſos excommunicatos in aliquo directe relevare, uti eſſet, ſi fideles poſſent pro illis Oratione publica, aut privata, ſed nomine Eccleſiæ, orare. Intentio Extravagantis liquet ex ipſis verbis *num.* 4356. relatis; unde ſicut fideles non poterant ante Extravagantem publica Oratione, aut privata, ſed nomine Eccleſiæ, pro illis orare, ita nec poſt illam.

4359 Loquendo vero de Oratione privata, licite poſſumus pro excommunicatis tam toleratis, quam non toleratis, orare. Ita tenet communis, & praxis deſumpta ex pietate Eccleſiæ, quæ dum excommunicatos a fidelium communione excludit, intendit eos ſuffragiis communibus, minime privatis, privare. Imo docent DD. quod in *Memento* poſſit Sacerdos pro illis orare, non ut Miniſter Eccleſiæ, aut ejus nomine, ſed ut privata perſona, & nomine proprio; quia licet *Memento* ſit pars publici Sacrificii, non prohibetur Sacerdoti in eo orare privatim, & nomine proprio, pro quibus ipſe voluerit. Idem dicunt de aliis publicis precibus, ſi orans intendat orare ut privata perſona, & nomine proprio, minime nomine Eccleſiæ.

4360 Demum in caſibus recenſitis, in quibus non licet orare, peccatum mortale eſt orare (niſi ignorantia excuſet) ob irreligioſitatem, & irreverentiam erga Deum, contra cujus voluntatem oratur: *v. tom.* 3. *num.* 239.

4361 Cum excommunicato tamen vitando conceditur fidelibus poſſe licite communicare in quinque caſibus, hoc expreſſis verſu:

Utile, lex, humile, res ignorata, neceſſe.

Utile, ſignificat utilitatem ſpiritualem ipſius excommunicati, admonendo, ut reſipiſcat; aut utilitatem temporalem ejus, qui cum illo communicat, v. gr. petendo debiti ſolutionem: *Lex*, ſignificat obligationem reddendi id, quod illi juſte debetur; ſic uxor debitum illi reddit, & debitor ei debitum ſolvit: *Humile*, ſubjectionem: ſic excuſantur filiifamilias, uxor, ſervi urbani, aut ruſtici: *v. tom.* 2. *num.* 41. *Res ignorata*, ignorantia invincibilis juris, aut facti excuſat: *Neceſſe*, ſignificat neceſſitatem ſpiritualem, aut temporalem notabilem, ſive ipſius excommunicati, ſive alterius; hinc poteſt quis ei graviter indigenti victum dare, & in gravi neceſſitate ab illo eleemoſynam petere: *vid. num.* 3245.

4362 Sub neceſſitate comprehenditur vis, & metus gravis cadens in virum conſtantem; hic namque excuſat ab incurſione cenſuræ; *v. num.* 4332.

4363 Extra quos caſus, qui communicat cum excommunicato vitando, incurrit in excommunicationem minorem, ita ut ſi communicet in divinis, peccet mortaliter; ſi in civilibus, venialiter: *vid. tom.* 3. *a num.* 345.

In divinis, ſeu in ſacris communicaret, qui cum eo ſe immiſceret in recitando Officio divino, in audiendo Sacro, in Proceſſione, & aliis publicis Officiis divinis. Quid autem eſt agendum, dictum eſt *in tom.* 3. *num.* 345.

At in Concionibus tolerari poſſe etiam non toleratum, ait Clericatus *capit.* 148. *numer.* 18. *cap. Si quis Epiſcopus* 4. *quæſt.* 3. *cap. iis, qui, de ſentent. Excommunic. in* 6.

4364. Qui cum excommunicato excommunicatione majori vitando communicat in eodem crimine, pro-

pter

pter quod eſt excommunicatus, incurrit eamdem excommunicationem majorem, ſimiliter reſervatam, ſi illa eſt reſervata, & dicitur participare in crimine criminoſo; talis eſt, qui cum excommunicato, quia reſtituere non vult, cum illo communicat, ſuadendo, ut non reſtituat, & in contumacia confirmando.

4365 Communicans cum excommunicato excommunicatione minori, etiam denunciato, miniſtrando illi Sacramenta, peccat mortaliter, ſed nullam cenſuram incurrit. Non peccat ab eo recipiendo; quia excommunicatus excommunicatione minori, licet non poſſit Sacramenta recipere, poteſt ea miniſtrare, *ut in n.* 4343.

4366 Qui dubitat, an aliquis ſit excommunicatus, & denunciatus, non debet illum vitare, quia ſe exponeret periculo ei injuriam irrogandi. Tenetur autem vitare, ſi ſit periculum faciendi actum invalidum: & ſic non debes confiteri cum Confeſſario, de quo dubitas, an ſit excommunicatus vitandus; quia cum talis careat juriſdictione, validam abſolutionem conferre non poteſt: *vid. num.* 4343.

Excommunicatio minor incurri poteſt ob peccatum veniale, *ut in num.* 4347. Excommunicatio vero major ferri non poteſt ſine culpa mortali, quia eſt pœna graviſſima; unde ejus materia eſt peccatum mortale.

4367 Excommunicatus excommunicatione majori, etiam toleratus, ſi Sacramenta recipiat, vel aliis adminiſtret, peccat mortaliter, & inſuper irregularitatem incurrit, non recipiendo, ſed adminiſtrando, *cap. Licet, & cap. ult. de Cler. excomm. miniſtr. & cap. is, cui, de ſentent. excomm. in* 6. Ignorantia, aut metus excuſat; ignorantia enim, & metus, ut ſæpe dictum eſt, a cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis excuſant in foro conſcientiæ: *vid, num.* 4332.

4368. Excommunicatus excommunicatione majori, illicite, ſed valide Sacramenta recipit, excepto Sacramento Pœnitentiæ, *ut in num.* 4345.

4369 Item illicite (ut dictum eſt) Sacramenta adminiſtrat, ſed valide, excepto Sacramento Pœnitentiæ, quod valide adminiſtrat, ſi eſt toleratus, ex Extravag. *n.* 4356. relata; invalide vero (excepto articulo mortis) ſi non eſt toleratus, aut eſt publicus percuſſor Clerici; quia Sacramentum Pœnitentiæ, cum adminiſtretur per modum judicii, expoſcit in Miniſtro juriſdictionem, qua excommunicatus non tolleratus aut publicus percuſſor Clerici, eſt privatus.

4370 Excommunicatus excommunicatione majori, etiam toleratus, non poteſt valide ad dignitates, & beneficia promoveri; & ſi promoveatur, actus eſt nullus, nec quoad hoc ignorantia excuſat; quia ignorantia excuſat a culpa, & pœna, ſed non ſupplet defectum conditionis requiſitæ a jure ad valorem actus.

Collatio beneficii facta in excommunicatione, non revalidatur per abſolutionem ab excommunicatione; ſed beneficium eſt denuo conferendum a potente illud conferre, vel debet fieri recurſus ad S. Pœnitentiariam tam pro beneficii revalidatione, quam pro fructibus. Maſtr. *diſp.* 13. *num.* 53.

4371. Beneficiis vero ante excommunicationem obtentis non privatur ante Judicis ſententiam, non obſtante, quod in jure dicatur ipſo facto privatus, ob dicta *num.* 180.

Idem docent de fructibus beneficii ante excommunicationem obtentis, ſed tempore excommunicationis perceptis, ſi per ſe, aut per Vicarium ſatisfecit officio; quia tales fructus percipere non eſt communicare cum fidelibus. Sanch. Vaſq. & alii apud Maſtrium *cit.* qui probabilius putat cum Suario, & Toleto, quod teneatur fructus reſtituere ante ſententiam.

4372 Valide autem beneficia aliis confert excommunicatus, ſi eſt toleratus, ob Extravag. & rationem relatam *a num.* 4356. invalide, ſi non eſt toleratus; unde tunc proviſus dicitur intruſus; adeoque abſque ulla alia declaratione tenetur beneficium dimittere, & reſtituere fructus, *cap. Quia diverſitatem, de conceſſ. præb. cap. Tanta, de exceſſib. Prælat.*

Et univerſaliter actus juriſdictionis, quos excommunicatus active exercet in alios, ſunt invalidi, ſi non ſit toleratus, validi tamen ſunt, ſi ſit toleratus, ob recenſitam Extravag. eo namque ipſo, quod Eccleſia in favorem, & commodum aliorum fidelium eum permittit, & tolerat, indulgens communicationem cum illo in receptione Sacramentorum, beneficiorum, &c. ab eo, ſufficientem juriſdictionem illi relinquit ad ea valide conferenda.

4373 Excommunicatus eſt privatus communicatione forenſi, vel judiciali; adeoque non poteſt ſtare in judicio, ut Judex, Teſtis, Actor, Procurator, Notarius, &c. ex pluribus juribus, ſi non ſit toleratus, ſecus ſi ſit toleratus; tunc namque valide dictos actus exercet; ſed illicite, niſi ignorantia excuſet, aut dictos actus exerceat ad vitandam mortem, infamiam, & alia pericula, ac damna; ut regulariter dictum eſt in aliis actibus.

4374 Contractus facti ab excommunicato non tolerato, puta venditionis, locationis, &c. ſi facti ſint ab eo ratione publici officii, v. gr. Prælati, Tutoris, Curatoris, &c. ſunt invalidi, *ex cap. Veritatis, de dolo, & contumacia.* Ratio eſt, quia talis excommunicatus eſt privatus officio, & beneficio; adeoque caret juriſdictione, atque inde ejus contractus ſunt invalidi. Sunt autem validi, ſi ſint ab eo contracti ut perſona privata, ex *capit. Sum inter, de exceptionibus in* 6. *& ex cap. Si vero, de ſentent. excomm.* Quia nullo jure contractus ab excommunicato, etiam non tolerato, ut perſona privata celebratus, reperitur irritus.

4375 Immo reperitur oppoſitum; nam excommunicatus non toleratus valide matrimonium contrahit, ex *cap. ſignificaſti.* Valide Profeſſionem Religioſam emittit, ex *cap. Cum illorum, de ſentent. excomm.* Valida eſt donatio ab eo facta, *ex cap. Inter dilectos, de donationibus.* Ita eſt dicendum de aliis contractibus. Maſtrius *cit. num.* 56. qui idem docet in confectione teſtamenti tam activa, quam paſſiva, niſi excommunicationem incurriſſet ex eo, quia hoſtiliter inſecutus ſit Cardinales, *cap. Felicis, de pœnis in* 6. aut niſi ſint hæretici, vel eorum fautores, & receptatores, ſi per annum in excommunicatione permanſerint, *ex cap. Excommunicavimus, de hæreticis in* 6.

4376. Ex his pro majori dictorum claritate ſummarie habetur, quod ſeptem ſint effectus proximi excommunicationis majoris.

Primus eſt privatio communionis tam activæ, quam paſſivæ Sacramentorum, ut in *num.* 438. *& a num.* 4367. *ad* 4369.

4377 Secundus eſt privatio communium ſuffragiorum Eccleſiæ, *ut in num.* 4348. *& a num.* 4357. *ad* 4360.

4378 Tertius eſt privatio uſus divinorum Officiorum, ita ut excommunicatus non ſolum careat eorum fructu, ſed neque poſſit ſine mortali illis intereſſe, etiam ſi ſit toleratus: niſi ignorantia, aut neceſſitas vitandi ſcandali, aut alia juſta cauſa excuſet, ut in *num.* 4348. *a num.* 4356. *ad* 4360.

Sub hoc effectu comprehenditur privatio ſepulturæ Eccleſiaſticæ; hæc autem afficit excommunicatum non toleratum. Maſtr. *cit. num.* 52. qui habet; (Demum excommunicatus non toleratus poſt mortem ſepultura Eccleſiaſtica privatur, *ex cap. Sacris, de Sepulturis, & Clementina* 1. *eod. titulo*; quia æquum eſt, ut ait ibi Pontifex, ne communicemus defuncto, cui non communicavimus vivo; quod ſi deceſſit cum ſignis contritionis, etiam poſt mortem a cenſura abſolvi poterit, & tunc in loco ſacro ſepeliri; ſi vero in loco ſacro ſepultus eſt, & non abſolutus, debet exhumari, *ex cap. cit.* ſi ab aliis corporibus diſcerni poſſit; quod ſi diſcerni nequeat, non eſt exhumandus.)

4379 Quartus eſt privatio beneficiorum, & eorum fructuum, *ut a num.* 4370. *ad* 4371. *& num.* 4348.

4380 Quintus eſt privatio juriſdictionis Eccleſiaſticæ externæ, ex pluribus juribus apud Maſtrium *cit. num.* 54. Actus juriſdictionis Eccleſiaſticæ, quibus excommunicatio privat, ſunt ferre legem, vel judicium, ſive in foro contentioſo, ſive pœnitentiæ, diſpenſare, delegare, Indulgentias concedere, licentiam ad aliquod munus Eccleſiaſticum exercendum dare, &c. qui actus ſunt invalidi ab eo exerciti, ſi non ſit toleratus, *ut in num.* 4372. *&* 4373.

4381 Sextus eſt privatio communicationis forenſis, vel judicialis, etiam ſæcularis, *ex cap. Decernimus* 8. *de ſent. excomm. vid. a num.* 4373. *ad* 4375.

4382 Septimum eſt privatio externæ communicationis politicæ, & civilis fidelium, per modum commercii, ſocietatis, & converſationis, ita ut excommunicatus non poſſit cum aliis communicare, etiam ſi ſit toleratus. Alii vero non poſſunt communicare cum ipſo, ſi non ſit toleratus; bene vero ſi ſit toleratus, ut *a num.* 4356. *ad* 4360.

4383 Effectus remoti excommunicationis majoris ſunt. 1. Irregularitas, *ut in numer.* 4367. & infra. 2. Quod ſi quis inſordeſcat in excommunicatione per annum, ſit ſuſpectus de hæreſi, & contra eum poſſit a S. Tribunali procedi, ex Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *ut in tom.* 2.

De abſolutione ab excommunicatione, de cauſa efficiente, &c. dictum eſt ſupra de cenſuris in genere.

QUÆRES I.

4384 *An laicus non tonſuratus poſſit ab excommunicatione, ſeu a cenſuris abſolvere, ſaltem in articulo mortis.*

Præmittendum eſt, regulam eſſe, quod qui poteſt ligare, poteſt & abſolvere, *cap. inferior, diſt.* 21. *l. Qui condemnare, ff. de re judic.* Poſſe autem Summum Pontificem de potentia ſaltem extraordinaria, & abſoluta, ſeu de plenitudine poteſtatis, delegare, & committere laico poteſtatem ferendi cenſuras, tenet Leander *de cenſ. tract.* 1. *diſput.* 2. *& tract.* 2. *diſp.* 17. cum innumeris Doctoribus; quia ipſe ſolus poteſt facere laicos capaces rerum ſpiritualium, ac proinde juriſdictionis ſpiritualis. Immo idem tenet de fœminis; quia Ordo Clericalis ſolum de jure Canonico eſt requiſitus ad poteſtatem ferendi cenſuras; unde ad ferendum cenſuras non eſt neceſſaria Clavis Ordinis, ſed juriſdictionis. Conſequenter concludit, poſſe Summum Pontificem de plenitudine poteſtatis committere laico, immo fœminæ, ut ab excommunicatione, & cenſuris abſolvat.

4385 Hoc autem parum nobis refert; quia difficultas non eſt ſpeculativa, & metaphyſica, ſed realis, & practica; unde procedit non de eo, quod de potentia abſoluta, ſed de eo, quod regulariter, de facto, & ſecundum jura fieri poteſt; ac proinde.

4386 Dico, laicum non tonſuratum non poſſe in articulo mortis a cenſuris abſolvere. Leander *citat. tract.* 2. *diſp.* 17. cum innumeris apud ipſum, quia ex nullo jure conſtat, quod Summus Pontifex hanc facultatem abſolvendi a cenſuris conceſſerit laico ſaltem pro articulo mortis: ſed potius conſtat oppoſitum. Nec id eſt contra pietatem Eccleſiæ: quia cenſura ratione ſui non impedit gratiam, & animæ ſalutem, ex *nu.* 3123. Inſuper auferri poteſt poſt mortem, *ex n.* 4327.

QUÆRES II.

4387 *An Clericus tonſuratus poſſit a cenſuris abſolvere in articulo mortis?*

Certum eſt, quod Clericus prima tonſura initiatus poſſit cenſuris ligare, quia poteſt juriſdictionem ſpiritualem habere, puta ſi ſit Vicarius Generalis: unde Clerico tonſurato poteſt delegari, & committi poteſtas ad ligandum cenſuris, ſic pariter ad abſolvendum ab illis. Leander *citat.* tam *tract.* 1. quam *tract.* 2. *num.* 4539.

Immo ſicut poteſt ligare cenſuris non ſolum pro foro exteriori, verum etiam pro foro pœnitentiæ, ſeu interno conſcientiæ; ita & abſolvere, ſi ad id juriſdictionem habeat, ſeu commiſſionem. Quia tamen non poteſt a peccatis abſolvere, cum ad hoc requiratur poteſtas Ordinis Sacerdotalis, ex *tom.* 5. *a num.* 170. *ad* 182. ſequitur, quod a ſola cenſura poſſit abſolvere, minime a cenſura, & peccato. Leander *tract.* 2. *cit. quæſt.* 4. Quæ abſolutio faciliter poteſt a Clerico tonſurato practicari; quia abſolutio a cenſuris poteſt, immo debet præmitti ad abſolutionem a peccatis, ex *n.* 4335. & ſimul dari poteſt extra Sacramentum: His præmiſſis.

4388 Dico, Clericum prima tonſura initiatum non poſſe in articulo mortis a cenſuris abſolvere, etiam ſi nullus ſit præſens Sacerdos, Leander *cit. tr.* 2. *diſp.* 17. *quæſt.* 6. Probatur; quia Clericus tonſuratus non poteſt a cenſuris abſolvere, niſi ex ſpeciali commiſſione, aut delegatione; in jure autem nulla habetur talis ſpecialis commiſſio, nec delegatio pro articulo mortis, ſed potius oppoſitum; nam Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. quamvis de pietate Eccleſiæ in articulo mortis omnem reſervationem tollat, & approbationem in Confeſſario non expoſcat, Sacerdotes tamen exprimit his verbis: *Atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibuſvis peccatis, & cenſuris abſolvere poſſunt.*

QUÆRES III.

4389 *An nominatim publice denunciatus in uno loco, ſit vitandus in alio loco, ubi non eſt ſic denunciatus?*

Caſtropal. apud Tambur. *tom.* 2. *pag.* 266. *num.* 16. tenet) nullam eſſe obligationem hic vitandi, ſive publice, ſive occulte, illum, qui alibi fuit publice denunciatus, quando hic occulte ſcitur, ſed ſolum quando ſcitur publice) quia poſt Conc. Conſtant. excommunicatus non eſt vitandus, niſi ſit publice denunciatus: ly *publice* autem non ſolum reſpicit locum, ubi ille fuit denunciatus, ſed etiam locum, ubi Fideles inveniuntur, quando vitare illum debebunt.

4390 Probabilius eſt, quod etiam alibi ſit vitandus, publice tamen, ſi ſciatur publice; occulte, ſi occulte. Avila, Vaſquez, & alii apud Tamb. *cit. n.* 12. quia per publicam denunciationem factam in uno loco, amittit ille jus ad famam in omni loco, & ut talis fuit denunciatus pro toto orbe: *vid. num.* 2759. Et licet ex hoc ſequatur, quod ubi ſcitur occulte, deberet vitari publice, hic tamen rigor fuit mitigatus a Clem. III. *in cap. Cum non ab homine*, ubi diſponitur, quod publicus excommunicatus vitetur publice, occultus occulte.

QUÆRES IV.

4391 *An pueri uſum rationis habentes ante annum pubertatis, nempe annum* 14. *ligentur cenſuris, & pœnis?*

Affirmant de latis a jure, & negant de latis ab homine, Azorius, Vaſquez, & alii apud Tamb. *in meth. Com. cap.* 4. *§.* 2. *num.* 11.

Quoad omnes autem ligari, negant Sa, Fagundez, & alii, quia ex *capit.* 1. *&* 2. *de delictis puerorum*, pueri infra annum 14. ſimpliciter eximuntur a pœnis, & ubi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. De Papa, *vid. num.* 3566.

4392 Ex qua 2. ſententia ſequitur, pueros Clericos mutuo pugnis, &c. ſe percutientes, non incurrere excommunicationem, *Si quis ſuadente*, ut *in nu.* 3566. Immo nec cenſuras Bullæ Cœnæ, & conſequenter nec dictorum caſuum Cœnæ reſervationem, quia in Bulla Cœnæ caſus non eſt reſervatus, niſi cum excommunicatione conjunctus: *vid. tom.* 2. *a n.* 289.

DE SUSPENSIONE.

4393 SUſpenſo, *eſt cenſura, qua Clericus aliquas Eccleſiaſticas functiones, alias ſibi convenientes, exercere prohibetur*. Et triplex: 1. *Ab officio tantum*, ſive Ordinis, ſive juriſdictionis. 2. *A beneficio tantum*, videlicet ab adminiſtratione, & fructibus beneficii percipiendis. 3. *Ab officio, & beneficio ſimul*. Item alia eſt *ab officio in totum*, ut cum quis ſuſpenditur ab omni uſu ſui officii, & hic nec actum Ordinis, nec juriſdictionis exercere poteſt; adeoque non poteſt celebrare, nec valide excommunicare, &c. Alia eſt *in partem*, ut cum quis ſuſpenditur ab audiendis confeſſionibus: hic poteſt alia ſacramenta adminiſtrare.

4394 Inſuper alia fertur *ad tempus præſcriptum*, & hæc abſolutione non indiget; ſed elapſo tempore ceſſat. Alia *indefinite*, ſine temporis præſcriptione, & hæc durat, donec per abſolutionem tollatur. Alia eſt *pœnalis*, quæ fertur in punitionem, & vindictam delicti commiſſi; & hæc non eſt cenſura, ſed pura pœna. Alia eſt *medicinalis*, qua emendatio delinquentis intenditur, & hæc eſt proprie cenſura. Denique alia eſt a *jure*, alia ab *homine*, *ut in num.* 4350.

4395 Qui ſuſpenſionem violat exercendo actum, a quo eſt ſuſpenſus, peccat mortaliter, niſi levitas materiæ excuſet. Inſuper ſi exerceat ſolemniter actum Ordinis Sacri, a quo eſt ſuſpenſus, puta celebrando, ſolemniter canendo Epiſtolam, &c. incurrit irregularitatem: non ſic ſi exerceat actum juriſdictionis, niſi in aliquo imponeretur etiam irregularitas.

4396 Nemo tenetur ſub mortali vitare ſuſpenſum, etiam non toleratum, ſed ſolum cum eo non cooperari ad actum, a quo eſt ſuſpenſus; unde qui audit Miſſam ſuſpenſi, non peccat, ſaltem mortaliter, niſi inſerviat; quia nullum extat præceptum de non communicando cum ſuſpenſis in his functionibus, a quibus ſunt ſuſpenſi, ſicut datur de non communicando cum excommunicatis vitandis; ſed ſolum prohibetur jure naturali, & divino cooperatio cum ſuſpenſo in delicto, & malo uſu miniſterii, quatenus cooperari peccato alterius eſt intrinſece malum.

4397 Omnes, qui poſſunt excommunicare, poſſunt ſuſpendere; ſed non omnes, qui poſſunt excommunicari, poſſunt ſuſpendi; nam ſoli Clerici poſſunt ſuſpendi: *vid. num.* 3057.

4398 Clericus ſuſpenſus eſt ubique ſuſpenſus, niſi ſuſpenſio ſit reſtricta loco particulari. Suſpenſus a beneficio non poteſt valide eligi ad aliud beneficium. Epiſcopus ſuſpenſus a Pontificalibus poteſt celebrare Miſſam privatim. Canonicus ſuſpenſus a beneficio poteſt intereſſe Capitulo, & dare votum ad eligendos alios Canonicos. Suſpenſus a beneficio, ſi fructus exigat, non incurrit irregularitatem: ſed peccat mortaliter, & tenetur eos reſtituere: *vid. num.* 4371. Maſtrius *diſp.* 13. *a num.* 86.

4399 Totum Capitulum, & univerſitas Clericorum poteſt ſuſpendi, ad differentiam excommunicationis, quæ non niſi contra perſonas particulares poteſt infligi. Maſtrius *citat.*

4400 De cauſis excuſantibus a ſuſpenſionis incurſu, & de eo, qui poteſt ab illis abſolvere, diſcurre, ut de cenſuris *num.* 4332. & 4333. A ſuſpenſionibus reſervatis Papæ, ſi ſint occultæ, poteſt Epiſcopus abſolvere, ex Trident. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 7. *ut in num.* 3384. Suſpenſum a Divinis ſub conditione, *donec ſatisfeceris*, ſatisfactione poſita, non indigere abſolutione probabile putat Maſtrius *citat. num.* 103. ſicut dictum eſt de ſuſpenſo ad tempus determinatum, *in numer.* 4394.

DE INTERDICTO.

4401 INterdictum, *eſt cenſura prohibens uſum divinorum officiorum, aliquorum Sacramentorum, & Eccleſiaſticæ ſepulturæ, qua talis eſt*. Dicitur *qua talis eſt*; quia excommunicatio eodem uſu privat, in quantum eſt communicatio cum fidelibus; ſuſpenſio vero in quantum uſus ille eſt exercitium Eccleſiaſticæ poteſtatis.

4402 Hinc excommunicatio major, licet contineat ſuſpenſionem, & interdictum, hoc materialiter ſe habet, ſicut numerus quaternarius continet ternarium, & binarium; non formaliter, quia habent diverſas definitiones & rationes formales, inſuper excommunicatio eſt pœna gravior, quia pluribus bonis privat.

4403 Interdictum igitur ab excommunicatione differt; quia excommunicatio ultra plura, quibus privat, privat etiam humana & politica communicatione; non ſic interdictum: unde interdicti non ſunt vitandi: *vid. num.* 4359.

Inſuper excommunicatio non niſi contra perſonas particulares, & nocentes poteſt infligi: interdictum vero etiam contra communitatem, & innocentes: contra innocentes tamen fertur indirecte, & per accidens, quatenus in communitate directe interdicta morantur. Et hoc pacto ſæpe innocentes damna ſine culpa, ſed non ſine cauſa patiuntur, ut liquet in caſu belli juſti. Ita recte innuit Matthæucci *tom.* 2. *pag.* 116. *num.* 21.

A ſuſpenſione differt: quia ſuſpenſio non privat omnibus, quibus privat interdictum, ut conſtat ex eorum effectibus, & definitionibus, ſed aliquibus, & ut procedunt a poteſtate Clericali, unde ſolos Clericos ligat; interdictum vero ligare poteſt tam Clericos, quam laicos.

4404 Interdictum eſt triplex, *locale*, quod immediate locum afficit, *perſonale*, quod immediate perſonas, & *mixtum*, quod immediate locum, & ejus incolas. *Locale* differt *a perſonali*: quia in eo uſus divinorum Officiorum, Sacramentorum, &c. tum incolis, tum advenis prohibetur, non abſolute, ſed ſolum in loco interdicto. In hoc vero certis perſonis aut communitati prohibet, abſolute, & in omni loco.

4405 Item interdictum tam locale, quam perſonale, aliud eſt *generale*, quo locus generalis, v. gr. Civitas, Diœceſis, Regnum, Communitas interdicitur; & hoc ligat omnes illius communitatis, etiam innocentes; Aliud eſt particulare, quo locus particularis, aut perſonæ particulares interdicuntur, non ut membra civitatis: ſic quando interdicitur aliqua Eccleſia ob delictum in ea, aut ab ejus miniſtris commiſſum.

4406 (Interdicta civitate, interdicuntur etiam ſuburbia; & interdicta Parochia, etiam ſacellum, vel cœmeterium contiguum; quia acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis. Interdicto populo, non interdicuntur illi, qui non ſunt pars populi, ut ſtudioſi, Clerici, peregrini, &c. nec interdicto Clero, interdicuntur Religioſi, quia in favorabilibus tantum, non odioſis, nomine Clerici comprehenduntur: ſi dicatur, *Cives, v. gr. Panormitani ſunt interdicti*; ii nuſquam poſſunt intereſſe divinis, (niſi tamen deſinant eſſe iſtic Cives, nec cauſam dederint interdicto) contra vero, ſi Civitas interdicto ſubjiciatur, licet civibus, aut incolis, qui cauſam interdicto non dederunt, alio ire, & illic intereſſe divinis) ita Buſemb. *de cenſuris*, *cap.* 4. *dub.* 1.

4407 Interdicto toto populo unius Civtatis, intelliguntur interdicti tam nocentes, quam innocentes, hoc cum diſcrimine, quod nocentes, licet ab ea Civitate diſcedant, remanent interdicti, innocentes vero, ſi alio ſuum domicilium transferant, ſtatim ſunt ab interdicto liberi. Maſtrius *diſp.* 13. *num.* 110.

EFFECTUS INTERDICTI

4408 (SUnt tres. 1. Prohibitio divinorum Officiorum, videlicet Sacrificii Miſſæ, Horarum Canonicarum, quæ publice cantantur, benedictiones ſolemnes, & alia, quæ publice in Eccleſia a miniſtris ad divinum cultum ſiunt; unde etiam interdicti ob alienam culpam ſacro intereſſe non poſſunt.

Clerici vero, & Religioſi quando ipſi interdicti non ſunt, poſſunt, ac debent, ut ante, Miſſas, divina Officia celebrare, ſed januis clauſis, non pulſatis Campanis, voce ſubmiſſa, & excluſis interdictis, ut in *c. Alma Mater*.

Permittitur tamen, ut in feſtis Natalis Domini, Paſchæ, Pentecoſtes, & Aſſumptionis B. Virginis, quibus additus fuit a Martino V. dies feſtus Corporis Chriſti cum octava, & a Leone X. dies feſtus Conceptionis ejuſdem B. Virginis, tempore interdicti generalis, Miſſæ, & divina Officia publice, & ſolemniter celebrentur, januis apertis, cum campanarum ſonitu, admiſſis quoque interdictis, qui cauſam interdicto dederunt; modo iſti non appropinquent Altari, nec veniant ad Offertorium, vel Communionem, excluſis tamen excommunicatis) Maſtrius *diſp.* 13.

4409 Quod privilegium eſt de interdicto locali generali, minime de locali ſpeciali, nec de perſonali, etiam generali; quia in his nihil eſt immutatum jure novo *in cap. Alma Mater*; ſed remanet rigor juris antiqui de Bonifacio VIII. unde in Eccleſiis, ſpecialiter interdictis, in quibus Euchariſtia aſſervatur, ſolum licet ſemel in hebdomada celebrare Miſſam pro renovanda Euchariſtia, & ea conſervanda pro infirmis.

Tempore interdicti poſſunt pulſari campanæ ad excitandum populum pro ſalutatione Angelica.

Item ipſi interdicti poſſunt licite ingredi Eccleſias orationis cauſa, dummodo tamen divina Officia non celebrentur. Inſuper poſſunt per pulſum campanæ convocari ad concionem, ut ad correctionem induci valeant. Matthæucci *tom.* 2. *pag.* 112. *n.* 12. *v. n.* 4357.

4410 2. *Prohibitio activa, & paſſiva aliquorum Sacramentorum*, excepto *Baptiſmo*, & *Confirmatione*, quæ poſſunt ſolemniter miniſtrari etiam ipſis interdictis, & in loco interdicto, quia ſunt Sacramenta neceſſitatis.

Sacr. Pœnitentiæ, quia pariter eſt neceſſitatis, miniſtrari poteſt ſimiliter in quovis interdicto etiam locali, & perſonali, exceptis iis, qui fuerunt cauſa culpabilis interdicti, niſi prius ſatisfecerint.

Sacr. Euchariſtiæ; tempore interdicti miniſtrari non poteſt, niſi in articulo mortis per modum viatici, & cum debita ſolemnitate, atque ſine modo viatici in probabili periculo mortis, videlicet in periculoſo partu, &c. ut *num.* 3357. *Extrema unctio*, omnino prohibetur, ſecluſa extrema neceſſitate, in qua moribundus alia Sacramenta ſuſcipere non poſſet.

Sacramentum Ordinis, tempore interdicti, nec poteſt licite miniſtrari, nec recipi. *Matrimonium* non ſuſpenditur in loco interdicto, & inter perſonas generaliter interdictas; bene vero ſolemnis benedictio ſponſorum. At ſi ipſi ſunt culpabiles, & ſpecialiter perſonaliter interdicti, non poſſunt licite, bene autem valide matrimonium contrahere, ſi ſint contumaces; idque ſpeciali titulo; quia ſcilicet ponunt obicem gratiæ per Sacramentum recipiendæ: *vid. n,* 3978. Phœbus *lib.* 4. *tit.* 17. *num.* 16.

4411 3. (Prohibitio Eccleſiaſticæ ſæpulturæ, in qua comprehenduntur infantes, & amentes. Excipiuntur Clerici, qui in interdicto locali, ſi nominatim interdicti non ſunt, nec interdictum violarunt, poſſunt cum ſilentio ſepeliri) Buſemb.

4412 Qui violant interdictum, ſi ſint laici, peccant mortaliter, recipiendo Sacramenta contra interdictum perſonale; ſi autem violent interdictum locale, audiendo, v. gr. divina officia, peccare venialiter, ait Buſem. *cit.* dummodo ipſi perſonaliter interdicti non ſint: ipſi vero laici, ſi cogant celebrare divina officia in loco interdicto, vel vocent interdictos, ut illi interſint; aut prohibeant, ne ipſi interdicti a celebrante moniti exeant; inſuper & ipſi interdicti, ſi poſt monitionem exire recuſent, incidunt ipſo facto in excomm. majorem Papæ reſervatam ex *Clem.* 2. *de ſent. excomm.*

4413 Clerici, & Religioſi utriuſque ſexus violando interdictum, peccant mortaliter. Imo Clerici violantes interdictum quodlibet per actum Ordinis ſacri, incurrunt irregularitatem, ſicut violando alias cenſuras: habetur ex *cap. Is, cui, de ſent. ex comm. in* 6.

4414 (Interdicere poſſunt, qui excommunicare, & ſuſpendere. Pro interdicto perſonali requiritur culpa mortalis. Pro locali, vel generali in communitatem, peccatum valde grave cum contumacia commiſſum a capite, vel præcipuis membris, licet reliqui culpa vacent.

Interdicta localia, & perſonalia generalia, quæ jure communi ſunt impoſita, nec reſervata, poſſunt tolli ab Epiſcopo, vel alio habente juriſdictionem in communitatem interdictam, non tamen a Religioſis privilegiatis; quia locus & communitas foro pœnitentiæ non ſubjiciuntur. Ab interdicto juris perſonali particulari, ſi reſervatum non eſt, quivis approbatus poteſt abſolvere) ita Buſemb.

4415 In privilegio abſolvendi ab omnibus cenſuris, non includitur facultas tollendi interdictum locale, aut perſonale generale; bene vero interdictum perſonale particulare a jure latum, non ab homine; quia hoc ab eo, qui tulit, tollitur.

Pro Privilegiis Regularium quoad interdictum, quantum ad plures effectus, ſepulturam ſuorum, & feſtivitates propriorum Sanctorum: Vide Mare Magnum Sixti Quarti pro Prædicatoribus Bulla 7. & pro Minoribus Bulla 6. de anno 1474. in tomo 1. Bullarii, & fuſius in Bullario, Rodr. *pag.* 153. *Conſtit.* 48. Pauli III. *Licet debitum*, *in Bullar.* Bullam 29. Leonis X. *Cum Sancta*, *in Bullar.* Rodr. *pag.* 214. Bullam 4. Clem. VIII. *Sacræ* 17. Octobris 1595. Dianam *part.* 3. *tract.* 2. *reſ.* 133. Matthæucci *in Officiali Curiæ tom.* 2. *pag.* 109.

CESSATIO A DIVINIS

4416 PRoprie nec eſt pœna, nec cenſura, ſed (ſimplex prohibitio Eccleſiaſtica, qua Clerici, ſeu Miniſtri Eccleſiæ prohibentur perſolvere publice divina officia, miniſtrare aliqua Sacramenta, & ſepelire laicos in loco ſacro, in ſignum graviſſimi mœroris ab Eccleſia concepti, propter graviſſimam injuriam ſibi, aut honori divino illatam, ut injuriantes reſipiſcant, & Eccleſiæ læſæ ſatisfaciant.) Leander *de pœnis tract.* 3. cum Com. ex *cap. Quærenti*, *de verb. ſignif.* ubi interrogatus Innoc. III. de numero cenſuratum, reſpondit eſſe tres, excommunicationem videlicet, ſuſpenſionem, & interdictum.

Hinc violans ceſſationem a divinis, ſive particularem, ſive generalem, peccat mortaliter, ſed cum irregularitatem non incurrere conſequenter, docet Leander *cit. quæſt.* 7. & 8. cum D. Anton. Soto, Navarr. Toleto, Suario, & aliis.

De ceſuris, fuſe agunt Fagnanus *in Decretalibus ſub propriis titulis*, Pirhing. *lib.* 5. *tit.* 37. Phœbus a *tit.* 14. *ad* 17. Maſtr. *diſp.* 13. *a quæſt.* 1. *ad* 4. Leander *tom.* 4. *de cenſuris*. Tambur. *tom.* 2. *lib.* 10. *tr.* 1. 2. & 3. Gobat *in exper. tract.* 3. 7. & 8. *pluribus in locis*, Joann. Dicaſtillo *de cenſur. tr.* 10. *a diſp.* 1. *ad* 5. Anton. a Spiritu Sancto *de cenſuris tract.* 12. Matthæucci *in Offic. Curiæ tom.*. *cap.* 7. *a numer.* 107. Mendo *in ſuis titulis*.

CAPUT II.

De Pœnis Irregularitatis.

IRREGULARITAS

4417 EſT *impedimentum Canonicum, ſuſceptionem primæ tonſuræ, Ordinum minorum & ſacrorum, & ſuſceptorum uſum impediens*: non autem in ordine ad reliqua Sacramenta.

Alia eſt ex delicto, alia ex defectu. Alia totalis, & proprie dicta, quæ omnis Ordinis ſuſceptione, & ſuſcepti exercitio privat, ut homicidium, & bigamia. Alia partialis, quæ alicujus tantum uſu privat, vel ſolo aſcenſu ad Ordinem ſuperiorem: *v. gr. oculis, vel palma carens, inhabilis eſt ad Sacerdotium, non ad confeſſiones audiendas: & Diaconus oculo ſiniſtro carens, inhabilis eſt ad Sacerdotium, poteſt tamen in ſuo Ordine miniſtrare.* Buſemb.

4418 Irregularitas graviter illicitat Ordinum ſuſceptionem, & ſuſceptorum exercitium, ſed non invalidat.

Ut incurratur irregularitas ex delicto, requiritur actus externus, conſummatus, & mortalis. Irregularitas vero ex defectu contrahitur ſine culpa; quia eſt a jure impoſita ob indecentiam, quam talis, vel talis defectus affert Sacro Altari, & miniſterio.

4419 Irregularitas nulla incurritur, niſi ſit expreſſa in jure, *ex cap. Is, qui de ſent. excommun. in 6.* unde in dubio, ſive juris, ſive facti, tenere potes, quod non ſis irregularis; quia melior eſt conditio poſſidentis: excipitur tamen dubium de homicidio voluntario a te commiſſo, quia eſt expreſſum in jure. Hinc ſi poſitive dubites, te occidiſſe, negative vero dubites, te occidiſſe, cenſeri debes irregularis; minime, ſi probabiliter putes, te non occidiſſe, licet aliquam formidinem habeas de oppoſito, quia erit opinio probabilis, quæ non eſt expreſſa in jure. Dixi, *dubium de homicidio*, non de mutilatione, quia ſola mutilatio, & non dubium de ea, eſt expreſſa in jure.

IRREGULARITATES SUNT 15.

His contentæ verſibus, *ubi numeri referuntur ad numeros ſequentes, in quibus irregularitates ſingillatim explicabimus.*

EX DELICTO SEPTEM

6. Hæreticus: 1. Baptiſmum iterans. 7. Mutilans. 8. Homicida.
5. Famoſus. 2. Violans cenſuras, unde ligatur.
4. Improbe ſuſcipiens, & tractans Ordinis actus.

EX DEFECTU OCTO

6. Infamis. 5. Bigamus. 2. Mutilus. 8. Juſteque cruentus.
1. Neophytus. 7. Obſtrictus. 3. Nothus.
4. Puer. 1. Atque Idiota.
2. Obſeſſus. 1. Demens. 1. Lunaticus.
2. Hermaphrodita.

IRREGULARITATES Ex Delicto.

4420 Sunt ſeptem. 1. Incurritur *propter baptiſmum*, ſerio, & ſcienter iteratum, tam a rebaptizante, quam a rebaptizato, *cap. Ex litterarum; de apoſtatis; & reiteratione baptiſmi.* In rebaptizante impedit ſolum, ne ad altiorem Ordinem poſſit aſcendere, & non incurritur, ſi rebaptizatio ſit occulta. Non incurritur ex reiteratione Confirmationis, quia non eſt expreſſa in jure.

2. *Ex violatione cenſuræ*, ut ſi excommunicatus, interdictus, vel ſuſpenſus actum Ordinis ſolemniter exerceat, ſit inabilis ad illius Ordinis exercitium, *cap. Si quis Epiſcopatus 11. quæſt. 3. cap. Is, qui, & cap. Illorum, de ſent. excomm. in 6. v. num. 4367.*

3. Si Clericus ſerio, & ſcienter *exerceat ſolemniter actum Ordinis, quem non habet, cap. 1. & de Cler. non Ordin.* ut ſi Diaconus, & maxime laicus, Miſſam celebret, &c. Non incurrit, qui exercet actum juriſdictionis, quam non habet; ut ſi Sacerdos abſque licentia confeſſiones excipiat, licet peccet mortaliter;

4. Ex mala Ordinum ſuſceptione, ut ſi quis Ordinatus ſit in excommunicatione, ſuſpenſione; aut ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, interdicto, hæretico denunciato, ſeu non habente juriſdictionem; vel Ordines furtive ſuſceperit, *ut in tom. 3. a num. 92.*

Ordines furtive ſuſcipere dicitur: *Qui ſine Epiſcopi ordinantis ſcientia, & voluntate, non vocatur, nec legitime examinatus, vel admiſſus, cum aliis Ordinandis ſe ingerit, vel nomen alterius approbati uſurpando, vel alium in examine ſub ſuo nomine ſupponendo, & ſic vocatus accedit.* Hæc irregularitas impedit aſcenſum ad Ordines.

Qui excommunicatione, aut ſuſpenſione ligatus ſuſcipit Ordinem ſacrum, nam ſuſpenſionem incurrit; at non incurrit irregularitatem per hoc, quod in Miſſa Epiſcopi, in qua ordinatur, Epiſtolam, aut Evangelium ſolemniter canat. Quia *quod ſolemne exercitium Ordinis ſuſpenſum reddat irregularem*, intellige de exercitio Ordinis extra actum ſuſceptionis Ordinis; nam illud exercitium ſpectat ad actum ſuſceptionis

5 *Propter enormia crimina*, ſi ſint notoria, & publica, quæque a jure habent annexam infamiam: talia ſunt. *Adulterium, inceſtus, raptus virginis, ſodomia, veneficium, duellum, ſacrilegium, ſimonia, crimen læſæ Majeſtatis, perjurium in judicio.*

6. *Propter hæreſim, vel apoſtaſiam*, ſive publicam, ſive occultam; quæ ſi a patre procedat, extenditur ad filios uſque ad ſecundam generationem; ſi a matre, uſque ad primam. Pro extenſione autem requiritur. 1. Quod parentes mortui ſint in delicto hæreſis. 2. Sententia, aut confeſſio in judicio, vel notorietas facti.

7. *Ex injuſta mutilatione, vel injuſto homicidio*, etiam voluntario indirecte, & in cauſa. Comprehendit mandantes, conſulentes, aut alio modo poſitive concurrentes, etiam in bello injuſto, in quo ſi unus occidatur, totus exercitus ſit irregularis, ſi ſit cooperatus.

4421 Quando plures non ex conſilio, ſed in rixa unum percutiunt, ſed unus vulnus infligit, ex quo moritur; ſi de vulnerante conſtet, ille ſolus eſt irregularis: irregularis tamen erit etiam ille, qui non percuſſit, ſi aggreſſio facta ſit ex conſilio, & compacto, nam tunc, qui percuſſit, factus eſt audacior ex comitatu.

4422 *Qui infirmo dat cibum, vel potum, &c. vel movet, vel de lecto in lectum transfert, aut aliud bona fide operatur, ex quo mors, vel ejus acceleratio præter intentionem ſequatur, non ſit irregularis, niſi intervenerit culpa lata. Hinc Sacerdotibus, & Religioſis circa moribundos licent eadem, quæ laicis.* Buſemb. ex Diana, & Bonac.

4423 Qui procurat abortum fœtus animati anima rationali ſit irregularis; minime, ſi fœtus non ſit animatus. Fœtus maſculinus animatur poſt 40. dies, fœmininus poſt 80. In dubio, quantum ad hunc caſum cenſeri debet maſculinus ex ſtylo S. Pœnitentiariæ.

Laicus, ſive Clericus occidens calumniatorem, evadit irregularis, juxta dicta *a num.* 2088. *Propoſ.* 17. *&* 18. *& ab Alex. VII. dam. & Propoſ.* 30. 32. *&* 33. *ab Innoc. XI. damn.*

De irregularitate hac, plura dicta ſunt ſuis in locis de homicidio, abortu, duello, & bello.

4424 *Mutilatio* eſt abſciſſio membri principalis: *Membrum* eſt pars corporis, officium per ſe habens diſtinctum ab alio, ut manus, pes, oculus, &c. unde non eſt irregularis, qui abſcindit digitum, quia non eſt membrum, ſed pars membri. Nec qui abſcindit labia, dentes, capillos, auriculam, & naſum; cartilaginem tamen, non organum; quia non ſunt membra, ſed ornatus membrorum. Nec qui excæcat hominem, ſed oculum non extrahit; nec qui membrum debilitat, ſed non abſcindit, quia non mutilat. Leander.

In omni caſu, quo quis alium mutilando ſit irregularis, ſit etiam irregularis mutilando ſe ipſum, Leand. *de pœnit. tr. 2. diſp. 18. quæſt. 23.* quia eſt vere membri mutilator, & majori delicto. Non ſic e converſo; non enim in omni caſu, quo ſit irregularis mutilando ſe ipſum, ſit irregularis mutilando alium, Leander *cit. quæſt. 24.* quia mutilando quis ſibi partem membri, ſit irregularis ex jure ob ſpecialem ſævitiam, ut in *n.* 4444. non ſic mutilando partem membri alteri, ſed requiritur amputatio integri membri: *v. n.* 4508.

Item non in omni caſu, quo quis facit alium irregularem, ſit ipſe irregularis. Leander *cit. quæſt. 25.* nam qui alterius faciem cicatrice deformat, ei naſum, aut indicem abſcindit, facit alium irregularem ex defectu corporis, at ipſe irregularis non eſt, quia non mutilatur. Ita e converſo, non in omni caſu, quo quis mutilando ſit irregularis, mutilatus ſit irregularis, Leander *cit. quæſt. 26.* nam qui injurioſe alteri virilia abſcindit, ſit irregularis, quia eſt vere membri mutilator; at ſic mutilatus non eſt irregularis, ex *num.* 4447.

Poteſt tamen caſus contingere, quod tam mutilans, quam mutilatus fiat irregularis, Leander *cit. quæſt. 27.* tam ſi diverſa ſit perſona, ut liquet, quam ſi eadem, puta ſi quis ex ira ſibi manum abſcinderet; eſſet, inquam, irregularis, ut mutilans, ex delicto; & irregularis, ut mutilatus, ex defectu corporis.

4425 Clericis & Religioſis ſacris initiatis eſt prohibitum officium medici, quod ſit abſcindendo, vel adurendo, uti eſt medici chirurgi; minime officium medici phyſici, quod ſine abſciſſione, & aduſtione exercetur; ita in jure.

4426 Clericus autem, aut Monachus, ſi peritus ſit, & diligentiam in curatione adhibeat, non eſt irregularis, ſi exinde mors ſequatur, eſto peccaverit exercendo officium prohibitum, quia non incurritur irregularitas ex delicto homicidii, niſi interveniat culpa mortalis homicidii. Idem a fortiori dic de exercente medicinam phyſicam, ex *cap. Tua nos;* ſecus ſi non ſit peritus, nec diligentiam adhibuit, & mors ſequatur. Leand. *de pœnis tract. 2. diſp. 9 v. n.* 2114. *ad* 2119.

IRREGULARITATES Ex defectu.

4427 Sunt octo. 1. *Ex defectu animæ.* Irregulares ex jure ſunt, 1. ob defectum uſus rationis, perpetuo amentes, lunatici, arreptitii, epileptici. (Si reperiantur antea ordinati, & per annum eo morbo non laborarunt, permittitur illis exercitium Ordinum, quia præſumuntur liberati. Si vero laborent raro ſine clamore, & notabili indecentia, permittuntur celebrare cum adjutore aſſiſtente, qui ſacrificium ſuppleat, ſi illi deficiant.) Ita Arſdekin *in tom. 2. pag. 870. 2. Illiterati*, qui ſcientia ad talem Ordinem requiſita carent. 3. *Neophyti*, hoc eſt recenter ad fidem converſi, donec judicio Epiſcopi ſint ſufficienter inſtructi.

Sub hoc defectu comprehendi poſſunt abſtemii, qui namque vinum non bibunt, ſi tales ſint, ut illud bibere non poſſint ſine periculo in celebratione, puta vomitus, &c. non debent ad Ordines promoveri; unde antequam ad Ordines admittantur, debent ſuper eo probari.

4428 *Ex defectu corporis*, irregulares ſunt. 1. Cæcus, ſurdus, & ſimiles, ad Ordinis exercitium inepti. 2. Qui caret pollice, indice, aut oculo ſiniſtro, ſeu Canonem non videt; qui tamen diſpenſatione non indiget, ſi oculo dextero ſine indecentia Canonem legere poſſit. 3. Si adſit notabilis deformitas, ut quis Ordinem exercere, v. gr. Miſſam celebrare non valeat ſine notabili indecentia, & aliorum riſu, aut horrore, ut ſi careat naſo, auribus, ſi ſit notabiliter gibboſus, leproſus; ſi claudus, ut nequeat ſine baculo ad Altare accedere, ſi totali calvitie capitis, & occultum laboret, præſertim ſi ſit juvenis.

Irregularis non eſt, qui ſex digitos habet, aut aliquos conjunctos, ſi notabilem deformitatem non afferat, nec ſit ineptus ad exercitium Ordinis, Buſemb, *vid. num.* 4148.

Univerſaliter quemlibet defectum corporis, qui non reddit patientem inhabilem ad Altaris miniſterium, & exercitium Ordinis, vel qui affert ex ſe deformitatem notabilem, talem tamen, ut poſſit faciliter ſtudio, & arte tegi, irregularitatem non inducere, docent Venerus *Exam. Epiſc. lib. 1. capit. 22. num. 3.* Diana *part. 4. tr. 2. reſol. 73.* Tambur. *tom. 2. lib. 10. tr. 4. cap. 8.* Leander *de pœnis tract. 2. diſp. 2.* Quia Sacri Canones nil aliud intendunt, niſi expellere ab Altari notabiliter deformes, & inhabiles.

In dubio, Epiſcopi eſt judicare, an deformitas, vel defectus ſit ita notabilis, ut irregularitatem inducat. Plura *vid. a num.* 4494.

4429 3. *Ex defectu natalium*, irregulares ſunt illegitimi, ſive naturales ſint, ſive ſpurii: *Filius naturaralis* eſt, qui eſt natus ex liberis: *Spurius*, qui eſt natus ex adulterio, inceſtu, aut ſacrilegio. Filii naturales legitimari poſſunt ex jure. 1. Per ſubſequens matrimonium ratum inter eorum parentes, dummodo tempore conceptionis, aut nativitatis potuerint valide inter ſe nubere. 2. Per profeſſionem in Ordine Religioſo, per quam tamen legitimantur quoad Ordines, minime quoad Dignitates, ſeu Prælaturas, ad quas nec intra, nec extra Ordinem ſine diſpenſatione promoveri poſſunt.

Hinc ſit, quod filius ligati voto ſimplicis caſtitatis, aut Clerici in ſacris non conſtituti, vel Novitii, qui tamen vota ſolemnia non emiſit, legitimatur per ſubſequens matrimonium; quia ejus parentes tempore conceptionis, aut nativitatis, poterant valide nubere, quamvis illicite. Quod eſt verum, etiam ſi parentes nollent; quia non poſſunt efficaciam Sacramenti impedire.

E contra filius furioſi non legitimatur per ſubſequens matrimonium; quia ejus parens non poterat valide nubere. Idem dic, ſi ejus parentes ob aliquod impedimentum dirimens non poterant tunc valide nubere. Mendo *verb. Filius.*

Si filius conceptus, aut natus tempore, quo parentes poterant valide nubere, præmoriatur ad matrimonium ſubſquens, & relinquat filios, iſti illius parentum nepotes legitimantur per ſubſequens matrimonium, Mendo *citat.* quia ſuccedunt in jure patris.

Sperell. *dec. 174. num. 23.* apud Matthæucci *tom. 2. pag. 142. n. 59.* ait, quod filius natus poſt mortem viri decimo menſe expleto, & undecimo per tres, aut quatuor dies incepto, computando a die, quo vir coire poterat, legitimus præſumitur.

Expoſiti, infantes ſcilicet a parentibus clam projecti Hoſpitalibus, aut alibi, habendi ſunt pro legitimis ex jure Com. Canonico, & civili, & ex Bulla Gregor. XIV. anno 1591. *vid. num.* 2046. *& num.* 39.

4430 4. *Ex defectu ætatis*, de qua *in tom. 3. n. 21. & a num.* 101.

4431 5. *Ex defectu Sacramenti*, ſeu ſignificationis matrimonii, ratione bigamiæ, quatenus bigamus, utpote qui carnem ſuam diviſit in plures uxores, non repræſentat perfecte unionem Chriſti cum Eccleſia.

Bigamia, eſt matrimonii multiplicatio; eſt triplex: *Vera, interpretativa, & ſimilitudinaria. Vera* habetur, quando quis baptizatus plura matrimonia valida ſucceſſive contraxit, & conſummavit, quia tunc vere carnem ſuam in plures diviſit.

Interpretativa habetur, quando quis matrimonium validum contraxit, & conſummavit cum vidua, vel cum violata ab alio, vel cognovit ſuam uxorem, quæ cum aliquo adulteravit: tunc enim ita ſe gerit, ut interpretetur, quod plures uxores habuerit.

Similitudinaria habetur, quando quis conſtitutus in Sacris, aut in Religione profeſſus matrimonium contrahit, & conſummat cum quacumque etiam virgine, hic enim per votum ſolemne contraxit matrimonium ſpiri-

ſpirituale, & ſimilitudinarium cum Chriſto; unde matrimonium contrahens, & conſummans, evadit ſimilis ei, qui carnem ſuam in plures diviſit: hæc triplex bigamia ex jure irregularitatem inducit.

4432 6. *Ex defectu bonæ famæ*, quando quis contraxit infamiam; quod dupliciter contingere poteſt, 1. Sine culpa, ratione artis vilis, quam exercet, cui ex jure eſt annexa infamia; tales ſunt hiſtriones, circulatores, mimi, comœdi, filii publicæ meretricis, &c. 2. Ex delicto notorio, & publico, cui eſt annexa infamia, ut in *num.* 4420. 5.

Damnati ad triremes ſunt infames; hinc ortum eſt vulgare dictum: *A triremibus ad Altare non datur regreſſus*. Lezana *tom.* 1. *cap.* 16. *n.* 32. *v. n.* 4473.

4433 7. *Ex defectu libertatis*, irregulares ſunt mancipia, curiales, videlicet Judices, Advocati, procuratores, Milites, Theſaurarii, Depoſitarii publici, Tutores, Curatores, dum actu talia numera ſæcularia exercent.

4434 8. *Ex defectu lenitatis*, ſeu manſuetudinis, quæ fuit in Chriſto, qui in mulierem in adulterio deprehenſam mortis ſententiam proferre noluit, & pro ſuis Crucifixoribus Patrem oravit. Incurritur etiam ſine culpa ex homicidio, aut mutilatione voluntaria in bello juſto, aut judicio.

Hinc irregulares ſunt Judices ſententiam ſanguinis proferentes (Summo Pontifice excepto) mortis ſcilicet, aut mutilationis: Notarii eam ſcribentes, accuſatores, teſtes, Advocati, Procuratores, miniſtri juſtitiæ, & omnes, qui ad mortem, vel mutilationem active, efficaciter, & proxime, per actionem ex natura ſua ad eam ordinatam, cooperantur, morte, aut mutilatione ſecuta. Judex autem, & alii Miniſtri hanc irregularitatem non incurrunt, niſi, dum ea faciunt, ſint baptizati; nam ſi ea fecerint ante baptiſmum, non conſideratur in eis defectus lenitatis, cum tunc non fuerint membra Chriſti. Non requiritur autem, quod reus, contra quem fertur ſententia, ſit baptizatus: quia defectus lenitatis conſideratur in agente; unde cujuſvis hominis mors aut mutilatio irregularitatem inducit in Judice, & Miniſtro juſtitiæ baptizato. Leander *de cenſuris tract.* 2. *diſp.* 7. *quæſt.* 11. & 12. Anton. a Spirit. Sanct. *de cenſuris tract.* 12. *diſp.* 5. *ſect.* 6. §. 1. *n.* 104.

4435 Irregularis eſt Confeſſarius, qui lictorem urget ad mortem reo accelerandam; vel qui ipſum reum impellit, ut ſcalas aſcendat, ut caput ſecuri præbeat; vel qui Judici petenti in particulari reſpondet, hunc eſſe morte plectendum.

4436 Item, qui patibulum adaptat, & qui ligna fert ad comburendum hominem vivum; quia iſtæ ſunt actiones efficaciter, & proxime, & ex natura ſua ordinatæ ad mortis executionem: irregularis non eſt, qui ligna fert ad comburendum hominem jam ſuffocatum.

4437 E contra irregularis non eſt Confeſſarius, aut Theologus, qui interrogatus, an reus mortem mereatur? Judici reſpondeat: *Non habendum eſſe reſpectum perſonarum; ſed circa illum ſuo munere fungi debere*. Nec ſi carnifici dicat: *Nemo te impedit tuum facere officium, ego meum feci.*

4438 Nec Confeſſarius, qui abſolutionem denegat Judici nolenti ſecundum leges reum morte puniri, ſi ad id ſub mortali teneatur; dummodo tamen generaliter loquatur, ut puniat juxta leges, & uti in conſcientia tenetur ob Reipublicæ bonum, quia hoc pacto directe nullius determinatæ perſonæ mortem conſulit. Ita Matthæucci *tom* 2. *pag.* 137. *num.* 43. ex Cabaſutio *lib.* 5. *cap.* 20. *num.* 17.

4439 (Nec Clericus (ait Buſemb.), qui in bello juſto ad fortiter pugnandum, & hoſtem repellendum hortatur: ſecus ſi ad hunc, vel illum in particulari occidendum. Sic pariter excuſatur timpaniſta, & tubicen.)

4440 Nec qui ligna, funes, gladios, &c. conſtituit, & lictori vendit, quia ſunt actiones remotæ, aut non ex natura ſua ad mortem ordinatæ.

4441 Irregularis eſt, qui militat in bello juſto aggreſſivo, ex defectu lenitatis, ex *cap. Cleric. & cap. Quicumque, quæſt. ult.* Dixi *in bello juſto*; quia ſi erit injuſtum, irregularitas erit ex delicto, nempe ex homicidio voluntario.

4442 At in Bello juſto defenſivo laici, qui hoſtem invadentem, aut muros Urbis oppugnantem, in Religionis, Patriæ, ſui, & ſuorum defenſionem occidunt, non ſunt irregulares; quia eſt homicidium involuntarium ad defenſionem cum moderamine inculpatæ tutelæ, ut in *n.* 1095.

Clerici vero irregulares fiunt, ſi laici non deficiant, ſed ſufficiant, Gobat. *tr.* 8. *caſu* 17. *ſect.* 2. *append.* 3. quia reſpectu eorum tunc non adeſt neceſſitas inevitabilis, & ſic ceſſat moderamen inculpatæ tutelæ. Non fiunt autem irregulares, ſi laici, deficiant, aut non ſufficiant; quia tunc eorum actio eſt ad defenſionem neceſſaria, & inde adeſt moderamen inculpatæ tutelæ.

4443 Irregularitatem incurrit Chirurgus ſuæ artis imperitus, ſi ex ejus inciſione aut aduſtione mors ſequatur, *cap. Tua nos*, §. 1. Secus, ſi ſit peritus, & omnem diligentiam adhibuit, *capit. De occidendis* 23. *quæſt.* 5. Nec Medicus phyſicus, ſi omnem diligentiam adhibuit, *cap. Ad aures, de ætate, & qualitate*. Tunc namque in Chirurgo (etiam ſi mors ex abſciſſione ſequatur) non deeſt lenitas, cum ejus intentum ſit abſcindere partem, ut totum conſervetur: *v. n.* 4426.

Sed hæc irregularitas ex Chirurgia, cum ſupponat imperitiam, proprie eſt irregularitas ex delicto, ut in *n.* 4426. *vid. n.* 4468.

DE MUTILATIS.

4444 OPortet diſtinguere, cum Matthæucii *Curia tom.* 2. *num.* 63. *ad* 66. Vel quis ſponte ſe mutilavit, ſeu cauſam mutilationis procuravit; vel fuit ab alio mutilatus, ſive caſu, ſive ex juſta cauſa, puta infirmitatis, ſive ex injuſta vi, ſeu perſecutione.

Si primum, evadit irregularis, nedum ex defectu, ſed ex delicto mutilationis, ut in *num.* 4420. 7. Quia nemo eſt ſui corporis, ſuorumque membrorum dominus, ita ut neque poſſit alicujus eorum abſciſſioni conſentire (niſi id totius corporis, aut membri principalis ſervatio expoſcat, *cap. Si quis el terzo diſt.* 55.) neque in ſua membra ſævire. Et iſte ab Ordinis exercitio removetur, etiamſi mutilatio ſit partis membri, *cap. Si quis partem, diſt.* 55. *quia*, ut notat Gloſſ. *ad cap. ſignificavit, de corp. vitiatis*, in hoc facto non tam conſideratur defectus, quam ſævitia, & mala voluntas: *vid. num.* 4502.

4445 Eadem ratione *in c. Si quis el primo diſt* 55. decernitur, ut non fiat Clericus, qui ſibi virilia amputavit, aut amputari permiſit, etiamſi cauſa continentiæ, aut Dei obſequii egerit; quoniam non ferro, ſed Religione eſt quærenda caſtitas. Gloſſa *in citat. cap. Significavit*. Ita Matthæucci *citat.*

Qui idem ampliat ad eum, qui ſe permittit caſtrari ob vocem muſicam. Hunc tamen non eſſe irregularem, docet Gobat. *in experientiis tract.* 8. *caſu* 17. *a n.* 689. quia relati Canones expreſſe loquuntur de eo, qui ſe caſtrari fecit, aut permiſit ex ſua culpa, videlicet ex indignatione, aut indiſcreto caſtitatis zelo, minime de eo, qui id egit ob vocem muſicam. Et probabile eſſe id licere, docent plures graves Doctores relati in *numer.* 4073. Irregularitatem autem non incurri, niſi ſit in jure expreſſa, dictum eſt in *num.* 4419. Probabilius tamen eſt, hunc eſſe irregularem, ait Leand. *de pœnis tract.* 2. *diſp.* 2. *quæſt.* 57. quia vere & voluntarie ad ſui membri mutilationem ſine neceſſitate concurrit.

4446 Hic autem, cui ſunt amputata virilia, ſi diſpenſationem obtineat, ut promoveatur ad Ordines, non tenetur ſecum deferre teſticulos in pulvere redactos,

ctos, dum Miſſam celebrat, Leander *citat. quæſt.* 61. cum Com. quia hoc nullo jure diſponitur, ſed eſt error vulgi.

4447 Si ſecundum, videlicet ſi ſine ſua culpa fuit ei membrum abſciſſum, non evadit irregularis, ſi membrum amiſſum non ſit tale, ut uſum Ordinis impediat, aut notabilem deformitatem afferat. Tale non erit, ſi ſint abſciſſa virilia: Tale erit pro Sacerdotio, ſi ſit abſciſſus digitus neceſſarius ad Euchariſtiæ fractionem. Tunc autem irregularis erit ex defectu corporis, ita ut ſi abſciſſio contingat ante aſſumptos Ordines Sacros, non poſſit ad illos promoveri; ſi contingat poſt Sacerdotium aſſumptum, non poſſit Miſſam celebrare; poteſt autem in aliis Ordinibus & Officiis miniſtrare, pro quibus nec impeditus, nec deformis eſt.

CLERICUS

4448 NOn poteſt eſſe accuſator in cauſa ſanguinis, *cap. Sicut Sacerdotes* 2. *quæſt.* 7. nec teſtis, *cap. Teſtimonium* 11. *quæſt.* 1. niſi ad Innocentis liberationem, & ex ſui Superioris licentia: alioquin irregularis evadet. Idem dic de Religioſo.

4449 Clericus juriſdictionem obtinens temporalem non fit irregularis, ſi cauſam ſanguinis alteri delegет; dummodo non mandet, ut illum morte puniat: ſed ſolum injungat, ut inquirat veritatem, & provideat de juſtitia, *in cap. Epiſcopus in* 6. *pag. mihi* 123. *a lib.* 3. *tit.* 24. *ne Clerici, vel Monach.* his verbis (Licet Clericis cauſas ſanguinis agitare non liceat, eas tamen, cum juriſdictionem obtinent temporalem, debent & poſſunt, metu irregularitatis ceſſante, aliis delegare.) Et Gloſſa ibi.

Hinc in Regno Siciliæ, ſi in juriſdictione temporali præſideat Prælatus Eccleſiaſticus, cauſa ſanguinis occurrente, non utitur ſolito ritu (Excellentia ſua providet, & mandat, ut Titius ſuſpendatur), ſed mutato (Excellentia ſua providet, & mandat, ut Tribunal M. R. C. inquirat veritatem, & provideat de juſtitia.)

4450 Perſonæ Eccleſiaſticæ tradentes Curiæ Sæculari delinquentes refugiatos in ſuis Eccleſiis, in caſibus expreſſis a Gregor. XIV. relatis *a num.* 638. in quibus immunitate non gaudent, nullam irregularitatem incurrunt, aut cenſuram, *v. num.* 690.

4451 Gubernator Urbis Romæ, & Miniſtri de ejus mandato executores in cauſa ſanguinis, mortis, aut mutilationis irregularitatem non incurrunt. Leo X. *in Conſtit.* 8. *Et ſi pro cunctarum*, §. 15.

4452 Clericus aliquem accuſans in cauſa homicidii, aut alterius delicti, quod mortem mereatur; ut irregularitatem vitet, morte, aut mutilatione accuſati ſecuta, debet prius proteſtationem præmittere, ſe non intendere, ut reus pœna ſanguinis puniatur; ſed ſolum, ut ſibi, vel ſuis ſatisfiat, & provideatur, ne contra ſe, aut ſuos talia de cætero fieri præſumantur.

4453 Hanc proteſtationem requirit Canon *cap.* 2. *de homicidio in* 6. ad defectum lenitatis purgandum: Et eam conceſſit ut privilegium Clericis, ne ſi Clerici (ait ipſe textus) metu irregularitatis conqueri de ſuis malefactoribus non auderent, detur pleriſque occaſio eos trucidandi, aut ipſorum bona deprædandi, Bonac. Buſemb. hic, Pirhing *in Comp. l.* 5 *tit.* 12. §. 2. Quæ proteſtatio (ut recte advertit Matthæuc. *tom.* 2. *pag.* 137. *n.* 39.) operatur, ut dicantur agere civiliter, quia non accuſant de crimine in ordine ad mortem, ſed ad refectionem damni recepti, ac ad cautelam, ne iterum ab eo aut ſimilibus malefactoribus damnum recipiant.)

4454. Et ſufficere, tenet Auraxo *tom.* 1. *quæſt.* 4. *num.* 10. etiam ſi animus internus non eſſet verus, reſpectu mortis; quia licet tunc talis accuſatio eſſet ficta reſpectu actus efficacis interni mortis, eſt tamen vera reſpectu affectus inefficacis interni non mortis, & operationis efficacis externæ; quia talis proteſtatio operatur, ut accuſatus non moriatur, aut mutiletur ex vi accuſationis illius; quia ex vi illius jam reverà accuſator proteſtatur ſe non deponere querelam criminaliter, ſed civiliter, uti ſupra.

4455 Eadem ratione Clericus tradens Judici ſæculari, aut ejus Officiali furem, etiam cum ſignis ad eum convincendum, irregularitatem non incurrit, licet officialis occidat, aut mutilet, ſi dictam proteſtationem præmittat. Fagnanus *in lib.* 5. *cap. Ad audientiam* 11. *de homicidio, ex cap. Tua nos*, §. *ad ultimum & cap. Poſtulaſti*.

JUDEX ECCLESIASTICUS DEGRADANS

4456 CLericum morte dignum, & brachio ſæculari tradens, irregularis non eſt; quia per talem actionem non applicat reum poſitive judicio mortis, quod utique eſſet principaliter, efficaciter, & proxime ad mortem cooperari; terminus enim talis actionis non eſt mors, ſed ſolum excluſio a ſtatu, & foro Clericali.

4457 Confirmatur; irregularitas namque hæc non incurritur, niſi per influxum phyſicum, aut moralem proximum in homicidium, aut mutilationem; in re autem noſtra Judex Eccleſiaſticus non dat juriſdictionem Judici laico in talem reum; quia ex ſe illam habet in Clericum degradatum. Nec inducit illum per ſe, & proxime ad pœnam ſanguinis, niſi tantum remote, & valde per accidens, quatenus illum de tali crimine convictum permittit, ut a brachio laicali capiatur, & judicetur.

4458 Unde (ut recte advertit Auraxo *cit. n.* 4.) verbum illud, *traditio brachio ſæculari*, nil aliud eſt, quam remotio prohibentis, ideſt privatio Clericalis privilegii in Clerico, & in laico dimiſſio, ſeu relaxatio perſonæ; quod declarat Innoc. III. *in cap. Novimus, de verbor. ſignificat.*

4459 *Ut Clericus, qui propter hoc, vel aliud flagitium grave, non ſolum damnabile, ſed damnoſum, fuerit degradatus tanquam exutus privilegio Clericali, ſæculari foro per conſequentiam applicetur; cum ab Eccleſiæ foro fuerit projectus, ejus eſt degradatio celebranda ſæculari poteſtate præſente ad pronunciandum eidem cum fuerit celebrata, ut in ſuum forum recipiat degradatum, & ſic intelligitur tradi curiæ ſæculari, &c.*

4460 Nec obſtat, quod textus loquatur de Clerico; quia etiam ob identitatem rationis procedit de laico; nam ſicut Judex Eccleſiaſticus, relaxando Clericum, non tribuit juriſdictionem Judici laico, quia hic ex ſe juriſdictionem habet in Clericum degradatum; ita potiori jure relaxando laicum, quia pariter Judex laicus ex ſe juriſdictionem habet in illum.

4461 Attamen, quia remiſſione, & relaxatione, ſive Clerici, ſive laici judici ſæculari, remote, & per accidens occaſionem præbet mortis, & ſic videtur a lenitate Chriſti deficere; adhuc debet recenſitam proteſtationem præmittere, qua omnis defectus lenitatis (ſi quis ſit) purgetur: liquet ex *d cap. Novimus*: per hæc verba: *Pro quo tamen debet Eccleſia* (videlicet Judex Eccleſiaſticus) *efficaciter intercedere, ut citra mortis periculum circa eum ſententiam moderetur.*

Ubi particula *debet*, innuit, talem proteſtationem eſſe præceptum, idque ad majorem ſecuritatem, & omne irregularitatis periculum amovendum: ita Auraxo *citat. num.* 8.

4462 Ex dictis ſequitur, quod Judex Eccleſiaſticus, ſi completo proceſſu, & data ſententia, puta carceris, triremium, &c. contra Reum putatum Clericum, pro delicto, quod apud laicos morte punitur, reperiat eum eſſe laicum, & cauſa non ſit ſui juris; tunc debet a judicio illo deſiſtere, ut Judex incompetens, & ſuo legitimo judici laico talem Reum in ſuo judicio de delicto convictum, & confeſſum remittere, recenſita proteſtatione præmiſſa, ex qua irregularitatem vitabit, ſi mors ſequatur.

4463 Nec inde irregularis erit Clericus teſtis, quia coram eo Judice Eccleſiaſtico teſtificaſſe reperiatur. 1. Quia cum a judice Eccleſiaſtico non agatur cauſa ſanguinis, non dicitur teſtis in cauſa ſanguinis. 2. Quia proteſtatio purgando defectum lenitatis in Judice Eccleſiaſtico, Reum per ſe convictum remittente, purgat totum actum; eo maxime quia illius teſtificatio non influit in ſententiam ſanguinis poſtea a Judice laico latam; fuit namque coram Judice Eccleſiaſtico, minime coram Judice laico. 3. Quia Judex Eccleſiaſticus, Reum remittendo legitimo Judici laico, non remittit proceſſum taliter, quod virtute ad mortem condemnet, ſed novum format.

4464 Et dato, quod Judex Eccleſiaſticus una cum perſona proceſſum remitteret, & virtute illius Reum ad mortem damnaret, ſolus Judex Eccleſiaſticus, & non recenſitus teſtis irregularis evaderet; quia ſolus Judex eſſet cauſa proxima, efficaciter influxiva in linea miniſtri Juſtitiæ in mortem; minime teſtis, quia teſtis depoſuit coram Judice Eccleſiaſtico, apud quem non agitur cauſa ſanguinis: Quod autem poſtea ex remiſſione facta proceſſus, teſtis illius depoſitio influxerit in mortem, per accidens ſe habet teſtis, & præter ejus intentionem, adeoque nullo pacto irregularis evadit.

4465 Inquiſitores ex Privilegio Pauli IV. 29. Aprilis 1557. ad favorem fidei conceſſo, & conſultores ex eodem privilegio pro eis a S. Pio V. extenſo, poſſunt abſque prædicta proteſtatione Reos fidei per ſententiam declaratoriam criminis condemnare, & brachio ſeculari tradere, Arauxo *cit.* & Anton. a Spir. S. *de Cenſuris tract.* 12. *diſp.* 5. *ſect.* 6. §. 1. *num.* 114. Qui addit: (Quod verum eſt, etſi inquiſitores inſtent judicem ſæcularem, ut ſententiam mortis contra hæreticos exequatur; quia etiam ad id extendit Pontificium privilegium, Majolus *lib.* 2. *Irregular. cap.* 10. *num.* 5. & alii communiter.)

Quia tamen quatuor quæſita, quæ proponit, & reſolvit P. Tambur. *in tom.* 2. *lib.* 10. *tr.* 4. *cap.* 15. *tria in* §. 13. *a num.* 36. *ad* 41. *& quartum in* §. 10. *n.* 21. 41. valde dicta firmant, & dilucidant, ea tibi refero.

P R I M U M.

4466 *An Epiſcopus poſſit ſine irregularitate dare licentiam Judici laico exhumandi ab Eccleſia corpus occiſi, ut conſtet de corpore delicti, & ad formandum proceſſum?*

P. Diana *part.* 4. *tract.* 2. *reſol.* 95. reſolvit, ut ſequitur: (Reſpondet negative Julius Lavorius in ſuis variis elucubrationibus, *tit.* 2. *cap.* 7. *num.* 31. quia ad incurrendam irregularitatem ex defectu perfectæ lenitatis requiritur, quod actus qui fit, ſit cauſa proxima, & directa in mortem, vel mutilationem, non autem cauſa remota, ut ex Navarro *cap.* 21. *n.* 211. & Avila *de cenſ. part.* 7. *diſp.* 5. *ſect.* 2. docet Turianus *de cenſ. lib.* 9. *diſp.* 66. *dub.* 3. Sed in noſtro caſu actus oſtendendi cadaver occiſi, eſt remotiſſimus, & ſuapte natura non ethectus ad mortem, vel mutilationem; & Epiſcopus nihil operatur, ſed tantum permittit exhumari corpus, & capi informationes: ergo, &c. & ita hanc ſententiam præter Lavorium docet etiam in terminis, ut dici ſolet, terminantibus, doctus Aloyſius Riccius in praxi *tom.* 1. *reſ.* 453. & ita practicatum fuiſſe in Curia Archiepiſcopali Neapolitana teſtatur M. Antonius Genuenſis in praxi *cap.* 42. *num.* 10. & ita etiam docet Venerus *in Exam. Epiſc. lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 19.

4467 P. Tamb. *cit.* inquit: Poſſe ſine metu irregularitatis dictam licentiam concedere ajunt nonnulli, ut Venerus *in exam. Epiſc. tit.* 9. *cap.* 30. *num.* 26. Bonacin. *de contr. d.* 3. *quæſt.* 21. *quæſt.* 3. *num.* 11. Lavorius *var. tom.* 1. *tit.* 2. *cap.* 7. *num.* 31. *& cap.* 13. *n.* 57. Diana *p.* 4. *tr.* 2. *reſol.* 96. alios citans: addunt aliqui debere: ita Lavor. *loc. cit.* Sed profecto ſi petitur cadaver, ut conſtet de corpore delicti, vel ad inquirendum contra perſonam indeterminatam, quis ſcilicet delicti auctor fuit, omnes conſentiunt, poſſe Epiſcopum licentiam concedere, quia id ſolum eſſet quid remotum ad ſententiam forte mortis conſecuturam. At difficultas vertitur, an poſſit, quando cadaver requiritur, ut confirmetur ſuſpicio, vel compleatur probatio contra aliquam perſonam peculiarem. Sunt verbi gratia indicia contra Titium; petitur vero corpus Petri interempti, ut videatur, an vulnus datum conveniat cum gladio, quem Miniſtri invenerunt ſanguine aſperſum apud delinquentem, vel quid ſimile. Et nihilominus quamvis antiquiores putaverint, tunc non poſſe Epiſcopum licentiam concedere, ne concurrat proxime ad proceſſum ſententiæ ſanguinis contra perſonam determinatam; tamen ex prædicta doctrina, quod irregularitas ex defectu lenitatis non incurritur, niſi a Miniſtris juſtitiæ, ſequitur, poſſe ſine irregularitatis timore; quia totum, quod facit Epiſcopus, etiam poſitive concedendo licentiam, non facit ut Miniſter juſtitiæ; puta nec ut accuſator, nec ut teſtis in judicio criminali, &c.

Eſt tamen notanda monitio Congregationis Cardinalium ſuper negocia Epiſcoporum, 12. Novembris 1619. quæ apud Gavantum *in Man. Epiſc. v. Sepul. in Addit.* ſic habet: *Non debet Epiſcopus dare licentiam exhumandi corpus ad hoc, ut Laici ſumant indicia in criminalibus.*

4468 Quod irregularitas hæc ex defectu lenitatis non incurratur, niſi a Miniſtris juſtitiæ, videlicet ab iis, qui ad deformationem, vel mutilationem hominis concurrant inſtructi auctoritate publica, tenet Gobat *in Experientiis tract.* 8. *caſu* 17. *a num.* 658. *ad* 660. quod firmat pluribus juribus, & Doctoribus, Matthæucci *tom.* 2 *pag.* 136. *num.* 35. *ex cap. Aliquantos diſtinct.* 51. Tales ſunt Accuſator, Teſtis, Advocatus, Notarius, Satellites, Lictores, Carnifex, & ſimiles, hi namque omnes poteſtate a magiſtratu accepta ad deformationem concurrunt, & ſic auctoritate publica. Hinc fit, ut teſtis inhabilis non ſufficiat, nec admittitur, ſed repellitur.

S E C U N D U M.

4469 *Titius poſtquam renunciavit coram Epiſcopo, Clericatum, delictum morte dignum commiſit, & fuit a judice laico comprehenſus. An Epiſcopus a judice laico requiſitus poſſit ſine metu irregularitatis copiam talis renunciationis Clericatus illi præbere?* Idem quæritur de copia degradationis verbalis.

Diana *cit. in fine* ſubdit (Notandum eſt etiam hic, quod *Genuenſis*, ubi ſupra, teſtatur in dicta Curia reſolutum fuiſſe, poſſe concedi Curiæ ſæculari copiam ſententiæ depoſitionis, ſive degradationis verbalis, & renunciationis habitus Clericalis alicujus Clerici inquiſiti de homicidio in Curia ſæculari, allegantis ſe eſſe Clericum, & Curia ſæcularis negabat eſſe Clericum ob prædictam depoſitionem, & renunciationem: ſed tu ſupradictis cogita.)

Super dictis Dianæ P. Tambur. *cit.* proſequitur. Reſpondeo. (Diana *loc. cit.* poſtquam viſus eſt affirmaſſe, quod poſſit, addit; ſed tu cogita. Ego vero cogitarem, ſi prædictam hactenus doctrinam neſcirem, vel eam improbabilem judicarem. Nunc vero, cum videam Epiſcopum, vel ejus Miniſtros, trahendo copiam talis renuntiationis, vel depoſitionis, non fungi munere Miniſtri juſtitiæ ſæcularis; nec Accuſatoris, nec Teſtis in judicio; cenſeo, probabile eſſe, quod poſſint. Non ita eſſet, ſi traderent eidem Curiæ ſæculari proceſſum forte ab ipſo Epiſcopo factum de homicidio commiſſo a Clerico: illum enim proceſſum cum fecerit Epiſcopus ut miniſter etiam ipſe juſtitiæ, ſi deinde occideretur delinquens, concurrente quamvis ſolum ex parte ejuſmodi proceſſu, nequaquam ab ipſo irregularitas evitaretur.)

TER-

T E R T I U M.

4470 *An judex Eccleſiaſticus poſſit ſine irregularitatis metu judici laico concedere quaſdam Epiſtolas apud reum inventas, quibus idem judex Eccleſiaſticus probaverat, dictum reum commiſiſſe homicidium proditorium, adeoque immunitate non gaudere?*

Reſpondeo (ait Tambur. *citat.*) non poſſe. Ratio principalior eſt, quia Eccleſiaſticus dare utiliter non poteſt has Epiſtolas, niſi etiam det proceſſum, ſeu partem proceſſus, quo appareat, eas Epiſtolas inventas eſſe apud Reum: at omnes Doctores clamant, proceſſum judici Laico non poſſe dari ab Eccleſiaſtico, *ut ſupra* §. 10. *num.* 21. vidimus. Lege Tancredi: *par.* 2. *quæſt. mor. tract.* 1. *& ſeq.* qui late hoc proſequitur, ſed hujus noſtræ ſolidæ rationis non meminit.

Q U A R T U M.

4471 *An judex proferens ſententiam ſanguinis contra delinquentem, incurrat irregularitatem, quando ad executionem mortis requiritur ſententia alterius judicis?*

(Reſpondeo, eſſe diſtinguendum; ſi enim poſterior judicis ſententia utatur proceſſu, ſub probationibus, ſeu ſententia habita a priore judice, quia tunc uterque concurrit ad mortem, uterque incurrit in irregularitatem; ſi non utatur, liber erit prior judex, & ſolus poſterior in illam cadet; quia tunc prior judex nullo modo concurrit ad mortem. Non eſt igitur audiendus Henriquez *lib.* 14. *cap.* 12. *n.* 5. cui adhæret Avil. *de Cenſur. par.* 7. *n.* 5. *ſect.* 2. *dub.* 1. qui in hoc caſu priorem judicem liberat ſemper *vid. num.* 4548.

IRREGULARITAS TOLLITUR

4472 QUatuor modis. Primo per Baptiſmum: per eum tolluntur irregularitates ex delicto, puta homicidii, mutilationis, &c.

Item ex defectu lenitatis: *ut in nu.* 4434. Non tolluntur irregularitates ex defectu durante, ut ſunt ex bigamia vera, & reali, ex infamia: ex defectu animæ, corporis, libertatis, &c.

4473 Secundo, per ceſſationem cauſæ, ſeu defectus. Sic ceſſante infamia per publicam emendationem, aut defectu corporis, vel defectu ætatis, tollitur irregularitas. Et in obligato ad publica ratiocinia, poſt rationes redditas ceſſat irregularitas, ſeu impedimentum, ut promoveatur ad Ordines.

4474 Tertio, per Profeſſionem Religioſam; ſic ceſſat irregularitas natalium, quoad Ordinem tamen, minime quoad dignitates, & Prælaturas: *v. num.* 4484.

QUARTO PER DISPENSATIONEM.

4475 PApa poteſt in omnibus irregularitatibus diſpenſare, Com. quia irregularitas eſt de jure Canonico, ſupra quod eſt Summus Pontifex, cum ſit ejus legislator.

4476 Epiſcopus diſpenſare poteſt cum ſuis ſubditis, & in ſua Diœceſi, in irregularitatibus omnibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, ſupple tu, injuſto non caſuali, ſed ex propoſito patrato: *ut in num.* 3316.

Poteſt diſpenſare in irregularitate ex mutilatione occulta; quia hæc in jure non excipitur. Quid ſi occultum, *v. a num.* 3318.

4477 Pro irregularitate ex hæreſi occulta, dictum eſt *a num.* 3337. In irregularitatibus ex defectu, Epiſcopus ſolum in bigamia ſimilitudinaria diſpenſare poteſt, minime in vera, ex Declar. Sacr. Congr. Concil. apud Fagnan. *in lib.* 1. *Decr. cap. Quoniam* 13. *de Conſtit. num.* 32. Nec in interpretativa.

4478 Poſſet tamen diſpenſare cum illo, qui linguam latinam parum callet. Item cum quovis illegitimo ad Minores Ordines, & beneficium ſimplex, etiam ſi habeat annexum curatum, docet Ant. a Spir. S. *de Irregul. tract.* 13. *diſp.* 2. *ſect.* 12. *num.* 131. cum Diana *part.* 9. *tract.* 2. *reſol.* 86. *& part.* 4. *tract.* 2. *reſol.* 62.

4479 Archiepiſcopus non poteſt cum ſubditis Epiſcoporum ſuffraganeorum diſpenſare, niſi in actu appellationis, quia tunc fiunt ſubditi ratione appellationis.

4480 Prælati Regulares poſſunt cum ſuis ſubditis diſpenſare in omni irregularitate, excepta ea, quæ oritur, 1. Ex homicidio voluntario injuſto, non caſuali, ſed ex propoſito patrato. 2. Ex mutilatione pariter voluntaria, & injuſta, ex propoſito patrata. 3. Ex bigamia vera, & interpretativa. Unde poſſunt diſpenſare in ſimilitudinaria. Conſtat ex juribus relatis *a n.* 3375. Et maxime ex verbis Bullæ Maris Magni Minorum Sixti IV. *incip. Regimini.* Quibus conceditur facultas.

4481 (Generali, & Provincialibus Miniſtris dicti Ordinis, pro tempore exiſtentibus, & illorum Vicariis, diſpenſandi cum dictis Ordinis Minorum profeſſoribus defectum natalium, ex adulterio, ſacrilegio, inceſtu, aut quovis alio nefario & illicito coitu provenientem, patientibus: nec non cum his, qui ex quavis cauſa, præterquam homicidii voluntarii, bigamiæ, & mutilationis membrorum, irregulares forent, poſtquam Ordinem ipſum profeſſi fuerint, ut defectu, & irregularitate hujuſmodi non obſtantibus, irregulares ipſi ad quoſcumque, etiam ad Sacros Ordines, promoveri, & in illis, etiam in Altaris miniſterio, miniſtrare; & tam ipſi irregulares, quam defectum natalium patientes prædicti, ad quaſcumque adminiſtrationes, & officia dicti Ordinis eligi, recipi, & aſſumi, illaque gerere, & exercere libere valeant, motu, ſcientia, & authoritate prædicta concedimus.)

4482 Idem conceditur in aliis Bullis Maris Magni Prædicatorum, & aliorum Mendicantium. Et quia ibi excipiuntur expreſſe aliquæ irregularitates jam recenſitæ, facultas ad diſpenſandum ampliatur in omnibus aliis; quoniam exceptio firmat regulam in non exceptis. Ant. a Spir. Sanct. *cit. num.* 333. *&* 334. Leander *de Pœnis diſp.* 7. *quæſt.* 135. Dian. *part.* 4. *tom.* 2. *reſol.* 99. *& part.* 1. *tract.* 2. *reſol.* 12. cum pluribus, qui ob eamdem rationem idem docent de irregularitate ex defectu lenitatis. Matthæucci, *in Officiali Curiæ, tom.* 2. *pag.* 146.

4483 Excipiuntur irregularitates ex defectu animæ, & ex defectu corporis, *a num.* 4427. recenſitæ, defectu durante. Unde recte ait Matthæucci *citat.* non poſſe Prælatos Regulares diſpenſare (cum ſuis ſubditis amentibus, furioſis, epilepticis, lunaticis, energumenis, enormiter leproſis; cum abſtemiis, deformiter gibboſis, notabiliter claudis, & gallico morbo affectis; cum habentibus manus tremulas, ut ſit effuſionis periculum, cum omnino illiteratis, & ſimilibus; hujuſmodi enim non poſſunt, nec decenter, nec congrue, Altaris miniſterio deſervire:) *v. num.* 4427.

4484 Inſuper quamvis in recenſita Bulla Sixti IV. concedatur Prælatis Regularibus, nimirum Generali, Provincialibus, eorumque Vicariis, poteſtas diſpenſandi cum ſuis ſubditis, quovis modo illegitimis, non ſolum ad Ordines, verum etiam ad Prælaturas; quoad Prælaturas fuit reſtricta a Greg. XIV. per Bullam *Circumſpecta*, hoc modo, ut talis diſpenſatio ad Prælaturas fieri non poſſit a Generali, vel Provinciali, niſi cum Capitulo Generali, vel Provinciali, ſeu intermedio Capitulo, videlicet cum Congregatione pariter Generali, aut Provinciali: Hæc ſunt verba:

4489 (Volumus quoque, licere Generali, aut Provinciali ſingulorum Ordinum, aut Congregationum, aut Hoſpitalium, ad quos dicta diſpenſatio ſpectat juxta tenorem privilegiorum, & indultorum Apoſtolicorum eis conceſſorum, quæ dummodo uſu recepta, nec alias ſub ullis revocationibus comprehenſa ſint, ut præfertur; in hac parte revalidamus; cum illegitimis quos alias dictus Generalis, aut Provincialis, cum Ge-

nera-

nerali, Provinciali, ſeu intermedio Capitulo (& non alias) ſuffragantibus meritis, dignos judicaverint, ad honores, gradus, & dignitates obtinendas diſpenſare, ac diſpenſationes hujuſmodi pro tempore ita factas, & inde ſecutas quaſcumque, ut antea, valere, & tenere perinde ac ſi ſupradictæ Conſt. non emanaſſent.)

4490 Addit Matthæucci *in tom. 2. Offic. Curiæ pagin.* 148. *n.* 87. ſemper excipi Generalatum, ad quem nullo pacto Religio cum illegitimis poteſt diſpenſare; idque colligit ex Conſtitut. *Romanus Pontifex* Innocent. XII. edita ſuper facultatibus Majoris Pœnitentiariæ, & ex uſu.

4491 Confeſſarii vero Regulares (quidquid ad favorem dicant Ant. a Spir. Sanct. *cit. num.* 332. *cum pluribus*) nullo pacto valent cum ſæcularibus ſuper irregularitatibus, ſive ex defectu, ſive ex delicto, diſpenſare, ut conſtat ex Bulla Clem. VIII. *in num.* 3464. relata, ubi expreſſe id prohibetur. Et multo minus poſſunt Confeſſarii ſæculares.

4492 Per Bullam Cruciatæ ſuper nulla irregularitate poteſt diſpenſari, Com. quia per eam ſolum datur poteſtas ad abſolvendum a Cenſuris.

4493 Commiſſarium vero Cruciatæ poſſe diſpenſare cum illegitimo habito ex matrimonio invalido ob impedimentum affinitatis ex copula illicita in primo, & ſecundo gradu: Item in Bigamia ſimilitudinaria, defectu lenitatis, & aliis, exceptis iis, quæ oriuntur ex homicidio directe voluntario, hæreſi, apoſtaſia a fide, ſimonia, & mala Ordinum ſuſceptione; tenet Ant. a Spiritu Sancto *cit. num.* 334. citans Dianam *part.* 1. *tract.* 11. *a reſolut.* 110. *ad* 115.

PRO DEFECTU CORPORIS.

4494 ET reſpective pro defectu animæ duo ſunt attendenda.

Primum. Quod benignius ſit agendum ſuper defectu poſt Ordinem ſuſceptum ſecuto. Communis. Unde Bonacin. *diſ. 6. de irregul. qu. 2. part.* 2. *n.* 25. *& in compendio q. 2. de irregul. ex defectu*, inquit: (Multi tamen defectus reddunt hominem inhabilem ad Ordines ſuſcipiendos, qui ſi adveniant jam ſuſceptis, non reddunt hominem inhabilem ad uſum illorum, ut amputatio pollicis, vel indicis in Sacerdote.)

4495 Secundum. Quod defectus corporis, qualis eſſet amiſſio oculi dextri, & quilibet alius, qui non reddit patientem inhabilem ad Altaris Miniſterium, & exercitium Ordinis, vel qui affert deformitatem notabilem, talem tamen, ut poſſit faciliter tegi, irregularitatem non inducit, ut communiter docent Doctores. Venerus *in Exam. Epiſcop. lib.* 1. *cap.* 22. *n.* 3. Diana *par.* 4. *tract.* 2. *reſ.* 83. Bonac. *diſp.* 7. *quæſt.* 2. *part.* 2. Gabriel a S. Vincentio *de Cenſuris diſput.* 11. *quæſt.* 3. Tambur. *tom.* 2. *lib.* 10. *tract.* 4. *cap.* 8. Leander *part.* 5. *de Pænit. tract.* 2. *diſput.* 2.

Et innumeri alii, quorum fundamentum eſt, quia Sacri Canones nil aliud intendunt, niſi expellere ab Altari notabiliter deformes, & inhabiles: & conſequenter concludunt, quod in cunctis caſibus, in quibus inhabilitas non habetur, & notabilis deformitas faciliter vitari poteſt, ac tegi, irregularitas ceſſet; quoniam ceſſante materia legis, ceſſat & lex.

4496 Dictis non opponuntur Leander *citat. qu.* 43. & Villalobos *tract.* 1. *diffic.* 35. *num.* 11. aſſerentes irregularem eum, qui caret digito pollicis, vel indicis; quia id aſſerunt ſub expreſſa ſuppoſitione, quod talis ſit inhabilis ad hoſtiæ elevationem, ac fractionem, ut patebit eos perlegenti.

4497 Sed potius dicta firmat textus Canonicus *in c. ultimo de corpore vitiatis*, his verbis (Thomas Monachus propoſuit, quod cum in annis puerilibus eſſet conſtitutus, quædam palla ferrea ſuper dexteræ ſuæ pollicem fortuito caſu cadens, ungulam avulſit ab eo: Quocirca mandamus, quatenus ſi ad frangendum Euchariſtiam ſit in pollice ipſo potens, & aliud canonicum non obſiſtat, propter deformitatem hujuſmodi non dimittas, quin eum ad Ordinem promoveas Sacerdotii)

4498 Hinc cum caſus contigerit, quod Sacerdoti fuerit caſu abſciſſus pollex ſiniſtræ manus, ipſe tamen (ut examine, & experientia compertum fuit) juvamine indicis ſiniſtræ manus, qui vice ſiniſtri pollicis aptum famulatum præſtabat, faciliter hoſtiam frangebat, & ſine deformitate elevabat; ſui voti compos eſt factus, quod non eſſet a Sacerdotii uſu removendus, & potiori jure. 1. Quia defectus erat in pollice ſiniſtro, qui tantum famulatur dextero, in quo virtus ad frangendum reſidet; & in caſu Canonis defectus fuit in pollice dextero. 2. Quia in caſu Canonis defectus accidit ante Ordinis ſuſceptionem, in meo autem contigit poſt ſuſceptum Ordinem.

4499 Idem dicerem, ſi pollex fuiſſet abſciſſus vi ſclopeti fracti in venatione a Sacerdote ipſo facta recreationis cauſa, & ſine clamore.

4500 In hoc namque caſu non poteſt dici, quod ſit removendus a Sacerdotii uſu, ut mutilator; quia cum digitus non ſit membrum, *ex num.* 4424. qui illum abſcindit, non eſt mutilator.

4501 Nec ex vi capitis: *Qui partem, diſt.* 55. (Qui partem cujuslibet digiti ſibi ipſi volens abſcindit, hunc ad Clerum Canones non admittunt) quia textus expreſſe loquitur de volente abſcindere; noſter autem Sacerdos, etſi dederit operam rei illicitæ, nempe venationi Clerici prohibitæ, quamvis volens venatus ſit, pollicem haud abſcindit volens; non directe, ut eſt certum; nec indirecte, cum non niſi per accidens, minime per ſe, & regulariter ſit ex venatione pollicis abſciſſio ſecuta, ut diſcurrunt communiter Theologi de voluntario: *v. n.* 2124.

4502 Adde, textum per illud verbum *Volens*, loqui de inique abſcindente; *ut dixi in nu.* 444. Et ponderat Del bene *tract.* 5. *ſect.* 22. *num.* 8. Venerus *in Examin. Epiſcop. lib.* 1. *cap.* 22. *num.* 2. & firmatur *ex cap.* 1. *de Cleric. pugnantibus in Duello*.

4503 Dixi. *Et ſi dederit operam rei illicitæ*, quia illicitam eſſe Clerico venationem ferarum ob periculum, & indecentiam, licitam vero eſſe venationem avium, leporum, & ſimilium, non clamoroſam, ſed modeſtam cum retibus, aut laqueis, & cum aliquibus canibus recreationis cauſa, docent Vener. *in Exam. Epiſc. lib.* 5. *c.* 25. *n.* 2. & Diana *p.* 3. *tr.* 6. *reſ.* 19. Qui ait, illicitam eſſe Clerico venationem clamoroſam, ſeu cum ſtrepitu, & vocibus, *ex c.* 1. *de Cler. Venat. & cap. eod. titul.* quam venationem clamoroſam (addit) non eſſe mortale, ſi non ſit frequens, ſed raro fiat.

CASUS.

4504 *JUvenis quidam Clericus Diœceſis A. ab infantia totali calvitio laborans, ac proinde Clericali coma alienis capillis confecta ſibi adaptata, ab Epiſcopo Diœceſis B. rei conſcio (proprii Ordinarii legitima facultate obtenta) Minoribus fuit initiatus. Tandem quærit: An ſit irregularis ex defectu corporis, ut ei præcludatur iter ad Ordines Sacros?*

Quamvis Doctores, de Irregularitate ex defectu corporis agendo, quamplura vitia enumerent, calvitium totale regulariter ſilent, quandoquidem etſi vitium irregularitatem inducens non cenſeri compertum eſſe debeat, ſi tantummodo ſit quoad aliquam capitis partem; notabilem tamen deformitatem, & horrorem afferre, præſertim in juvene, ſi totale ſit, quis non videt?

4505 Nihilominus dicere, calvitium etiam totale, & in juvene, nullum horrorem afferre, cum aſſueti ſimus cernere homines incedere ſolitos omnino ſine capillis, quales ſunt Mahumetani, damnati triremibus, & alii multi, qui nec horrorem nobis afferunt, nec ad riſum nos provocant.

Id inquam dicerem, ni exemplum, utpote a Gentili-

ſbus,

bus, & hominibus perditis, aut infimæ plæbis deſumptum, valde ineptum redderetur viris ſacris Altaribus deputandis; cum *in cap. Illiteratos, diſt.* 36. dicatur (vitioſum nihil Deo prorſus offerri, legalia præcepta ſanxerunt.)

4506 Adde, valde diſpar eſſe exemplum, quoniam allati homines, quos omnino ſine capillis inſpicimus, cum ſua capita abradant, capillorum pilorumque veſtigia oſtendunt, & ideo non inducunt horrorem; non ita præfatus juvenis, quem capite prorſus mundo ſupponimus. Et hac ratione rejicitur Religioſum exemplum, quod a nonnullis Monachis poſſet deſumi: in qua re non prætercam Eccleſiam arte velle in Monachis ad honorem, quod humana malitia in Petri capite voluit ad opprobrium.

Et iterum adde, nos non eſſe aſſuetos ſic mundos capite cernere ſæculares Clericos juvenes, & quidem eos Altaribus miniſtrare non intueremur ſine riſu, aut horrore.

Quapropter ſatis rationabilis habenda eſt difficultas noviſſime mota: An præfatus Clericus irregularis cenſendus ſit. Pro cujus reſolutione, quid ſentiam, requiſitus:

4507 Dico præfatum Clericum irregularem non eſſe ex defectu corporis, ac proinde non eſſe ei præcluſum iter ad Ordines ſacros. Colligitur ex Canonibus citandis, & ex communi Theologorum doctrina.

Ratio eſt, quia nullum adeſt caput irregularitatis ex defectu corporis. Oſtenditur ſic diſcurrendo: irregularitas enim ex defectu corporis, juxta communem Doctorum, ex triplici capite poteſt oriri: primo, ex defectu ſexus virilis; ſecundo ex defectu membrorum, aut ſalutis corporalis tali, ut reddat inhabilem ad miniſtrandum Altari; tertio, ex defectu inducente notabilem deformitatem aut horrorem: dixi *notabilem*, quia ſi deformitas ſit modica, irregularitatem non inducere, pro certo docet communis, *ex c. Tua nos, de Clericorum ægrotatione*, & in toto titulo *de corpore vitiatis*.

4508 In re autem noſtra ex nullo de dictis capitibus irregularitas oritur; non quidem ex primo, ut ſupponimus; nec ex ſecundo, quia membrum eſt pars corporis, quæ officium per ſe diſtinctum habet a cæteris, ut oculi, nares, &c. capilli autem, ſupercilia &c. cum ſolum ſint ad ornamentum corporis, & nullam operationem per ſe diſtinctam habeant, pro certo membra non ſunt, ac proinde nec mutilationis materia, ut docent cum communi Doctores citandi; neque patientem inhabilem reddunt ad exercitium Ordinum, & miniſterium Altaris: *vid. num.* 4424.

4509 Nec tandem ex tertio; quia deformitas, quæ ex capillorum defectu oriretur, facillime poteſt vitari per uſum comæ clericalis confictæ, uti ea allatus juvenis utitur; ac proinde non cenſenda notabilis, & irregularitatem inducens.

Hæc illatio, præterquam quod ſit clara, demonſtratur a fortiori ex communi doctorum doctrina.

4510 Et Primo. Carens oculo, irregularis eſt; ſi autem notabilis deformitas non appareat, vel ſi appareat, per artem ſufficienter tegatur, irregularis non eſt. Leander *part.* 5. *de Pænis Eccl. tra.* 2. *diſp.* 2. *& in comp. fol.* 697. *n.* 1. Tamb. *tom.* 2. *l.* 10. *tract.* 4. *c.* 8. §. 1. *n.* 2. & apud ipſum Navarr. Hurt. Suar. Præp. Laym.

4511 Secundo. Carens auriculis, quia earum defectus valde faciem deturpat, irregularis eſt; ſi tamen capillis faciliter occultari poſſit defectus, irregularis non eſt. Leand. *cit. & in comp. n.* 3. Tamb. *cit. n.* 8. Gabriel a S. Vinc. *de Cenſuris diſp.* 11. *quæſt.* 3. *n.* 82. Bonac. *diſp.* 7. *quæſt.* 2. *punct.* 2. *n.* 8. Diana *part.* 4. *tract.* 2. *reſol.* 73. *& in Summa, v. Irregularitas ex defectu, num.* 19. & alii multi apud ipſos.

4512 Tertio. Carens naſo, vel illius parte, irregularis ex ſe eſt: quia quæ exigua deformitas eſt in cæteris membris, magis conſpicua eſt in naſo; ſi tamen alicujus artis ope, carne, vel forma carnem imitante, indecorus non appareres, irregularitatem effugeres. Ita Tambur. *cit. n.* 19. qui idem vult eſſe dicendum de cicatrice, vel ſimili exiſtente in vultu, aut gutture. Ita etiam Leand. *cit. in comp. n.* 6. Gabr. a S. Vinc. *cit. n.* 75.

4513 Quarto. Claudus, ſi ſine baculo ambulare non poteſt, irregularis eſt; ſi tamen ſine baculo poteſt ad Altare accedere, irregularis non eſt. Similiter habens pedem, aut crus ligneum, vel crura valde diſtorta, & pariter pedes, irregularis eſt; & tamen irregularis non eſt, ſi veſtium oblongarum uſu deformitatem tegere poſſit. Ita Leand. *cit. in comp. num.* 8. Tambur. *citat. num.* 17. *&* 18. Gabr. a S. Vinc. *cit. num.* 82. *&* 83. & alii multi apud ipſos.

4514 Idem docent de illis, qui carent unguibus, & univerſaliter in omnibus caſibus, in quibus deformitas notabilis vitari poteſt, & tegi; quorum ratio eſt eadem *de num.* 4495. Et hac ex cauſa Doctores quamvis ſint ſolliciti in numerandis quamplurimis ejuſmodi defectibus, defectum totalem capillorum regulariter ſilent; quia nimirum ex aliis reſolutionibus clare patet, quid ſit dicendum.

4515 Cum igitur in noſtro caſu deformitas faciliter tegatur uſu præfatæ comæ clericalis, nulla exinde exiſtimari debet irregularitas. Nec officit ſi in ſuperciliis deſint pili, quia parum pro nihilo reputatur, & in hac materia etiam locum habet parvitas.

4516 Nec huic reſolutioni adverſatur Alarius *lib. 6. Canonum Conſc. fol.* 657. *num.* 3. ex Sacr. *lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 6. hæc habens. (Item, ſuppletu,) irregularitas inducitur (ſi capilli capitis, & barbæ in totum exciderint, ſi id contigit ex laſcivia, & libidine, cum hujuſmodi ſint infames) non adverſatur, inquam, primo; quia intelligi debet, quando deformitas non tegatur, ut liquet ex dictis. Secundo, quia ſolum ex capite infamiæ irregularitatem arguit (& ſic non ſumus in caſu) minime ex capite deformitatis; & rite, quoniam hæc poteſt tegi.

4517 Meam reſolutionem, meamque rationem firmat Auctoritas proprii Epiſcopi, qui rei conſcius, adhuc præfatum juvenem, etiam litteris dimiſſorialibus ſui proprii Ordinarii munitum, irregularem non judicavit, ſed ad minores promovit; & non ex alio motivo (ut credere oportet) niſi ex præfato prædictis caſibus ſolidato.

4518 Adde, quod ſi totalis capillorum defectus allatum juvenem a minoribus Ordinibus non impedivit, nec eum impedire debeat a ſacris: ratio eſt, quia defectus illi, qui notabilem deformitatem afferunt, irregularitatem inducunt etiam quoad minores Ordines, & ſtatum Clericalem: ita expreſſe habetur *cap. Si quis, cap. Hi qui, c. Eunuch. c. Qui partem, diſt.* 55. *& c. Illiteratos, diſt.* 36. id etiam docent Gabr. a S. Vinc. *cit. num.* 67. *&* 74. & Tamb. *cit. cap.* 7. *num.* 3.

4519 In plura protenderem, ni citati Doctores, ex Canonico jure moti, præſertim ex Clem. *ſi furioſus de homicidio*, cum Panorm. *in cap.* 1. *de Corp. Vitiatis, & in cap.* 1. *&* 3. *de Cler. ægr.* mihi ſilentium indicerent; innuentes, in caſu dubio, Epiſcopi eſſe judicare, & decernere, an defectus, vel deformitas ſit ita notabilis, ut irregularitatem inducat.

DE DEPOSITIONE, ET DEGRADATIONE.

4520 DEpoſitio (eſt pœna, qua Clericus beneficio, aut uſu Ordinis, vel utroque perpetuo privatur.)

4521 Degradatio (eſt pœna, qua Clericus non ſolum beneficio, & uſu Ordinum perpetuo privatur, verum etiam extra ſtatum Clericorum ejicitur, & Clericalibus privilegiis per ſolemnem ſententiam, & certis ſolemnitatibus ſine ſpe reſtitutionis exuitur.) Hæc definitio eſt degradationis completæ, prout verbalem, & realem degradationem complectitur.

4522 De-

4522 Degradatio enim eſt duplex, verbalis, & realis, ſeu actualis. Verbalis (eſt ipſa judicis ſententia, qua Clericus munerum, & privilegiorum Clericalium perpetua amiſſione, ſine ſpe reſtitutionis, punitur.)

4523 Degradatio realis, ſeu actualis, & ſolemnis, eſt ipſa executio ſententiæ, & (eſt perpetua, & actualis privatio muneris, & privilegii Clericalis, poſt ſententiam affecta, adjuncta reali actione, & cæremonia per Canones inſtituta.)

Degradatio verbalis dicitur depoſitio, quia adhuc ſic degradatus gaudet privilegio fori, & Canonis, ita ut non poſſit a judice laico puniri, nec ſine excommunicatione percuti. Per derogationem vero realem, & actualem, utrumque privilegium amittit, ita ut poſſit a laico puniri, & ſine excommunicatione percuti.

Degradatio verbalis dicitur reſpectiva, quatenus eſt ordinata ad realem, & actualem.

4524 Cenſura, depoſitio, & degradatio conveniunt in hoc, quod quælibet eſt privatio ſpiritualis muneris, & quod proinde ſoli Clerico conveniat.

4525 Differunt vero, quia cenſura eſt pœna medicinalis inflicta ad contumaciam coercendam; unde non eſt ex ſui natura perpetua, ſed infligi ſolet ad tempus, intendens reſipiſcentiam, ſatisfactione præſtita. Et ſi eſt perpetua, poteſt per abſolutionem, aut diſpenſationem, tolli ab eo qui illam inflixit.

4526 Depoſitio vero eſt pura pœna, de ſua natura perpetua. Sic pariter eſt degradatio actualis, & realis, quæ tamen a degradatione verbali differt in hoc, quod privet non ſolum uſu Ordinis, & beneficii, ſed etiam omni privilegio Clericali fori, & Canonis: non ſic verbalis, *ut in num.* 4523.

4527 Degradatio verbalis fieri poteſt in abſentem; realis vero nonniſi in præſentem.

4528 Item realiter degradatus non poteſt in integrum reſtitui, niſi a ſolo Papa: verbaliter degradatus poteſt reſtitui per Epiſcopum, ſi degradatio fuit ob delicta non graviora adulterio; *cap. At ſi Clerici*, §. *de Adulteriis*.

4529 Graviora adulterio dicuntur Hæreſis, Simonia, Homicidium. Pignatellus *tom* 8. *conſult.* 91. *n.* 16. Clericatus *cit.* 153. *num.* 17.

4530 Degradatio realis non tollit caracterem, quia eſt indelebilis; unde ſic degradatus tenetur ad votum caſtitatis. Idem ad horas, ſi pœna, ad quam damnatus eſt, non impediat, uti poſſet eſſe damnatus ad triremes.

4531 Clerici autem condemnati ad triremes non ſunt prius realiter degradandi, ex conſuetudine, & pluribus Decretis S. Congr. Pignatellus *cit. n.* 4. & 5. Niſi eſſent damnati propter hæreſim: *ex cap* 1. *de Hær. in* 6. ubi Gloſſ. unde degradatio realis non infligitur, niſi in caſibus, in quibus Clericus eſt Curiæ ſæculari tradendus, & in quibus ab ea pœna mortis afficitur.

4532 Prælati Regulares non poſſunt ſuos ſubditos degradare. Unde Epiſcopi eſt eorum cauſam degradationis cognoſcere. Clericatus *cit. n.* 15. *ut in n.* 4535.

SOLEMNITAS DEGRADATIONIS VERBALIS

4533 PRæſcribitur *in c.* 2, *de Pœnit. in* 6. (Proprius Epiſcopus, aſſiſtentibus ſibi aliis ſex Epiſcopis, in condemnatione Presbyteri, tribus autem in condemnatione Diaconi, vel Subdiaconi, coram his tamquam aſſeſſoribus, & juſtitiam cauſæ cognoſcentibus, ſententiam in crimino ſum pronunciet.)

In cap. Si quis Epiſcopus, Cauſa 15. *q.* 7. (Epiſcopus Sacerdotibus, ac Miniſtris ſolus honorem dare poteſt, ſed ſolus auferre non poteſt. Si enim hi, qui in hoc ſæculo a dominis ſuis honorem libertatis adepti ſunt, in ſervitutis jugum non revocantur, niſi publice apud Pratores, ac Præſides Tribunali foro fuerint accuſati; quanto magis hi, qui divinis Altaribus conſecrati, honore Eccleſiaſtico decorantur? Profecto, qui nec ab uno damnari, nec uno judicante, poterunt honoris ſui privilegio exui, ſed præſente Synodali judicio quod Canon de illis præceperit, oportet definiri.) Idem *in cap. Felix, ibid. & in cap. Non poteſt, de ſentent. & re judicata*.

4534 Ob difficultatem autem congregandi Epiſcopos abſentes a propriis Eccleſiis, & ne debita juris executio contra Clericos crimino ſos differatur, Concil. Trident. *ſeſſ.* 12. *cap.* 4. *de reform.*

Edidit Decretum tenoris ſequentis. (Cum vero tam gravia nonnumquam ſint delicta, ab Eccleſiaſticis commiſſa perſonis, ut ob eorum atrocitatem e Sacris Ordinibus deponendæ, & curiæ ſint tradendæ ſæculari, in quo ſecundum ſacros Canones certus Epiſcoporum numerus requiritur, quos ſi omnes adhibere difficile eſſet, debita juris executio differretur; ſi quando autem intervenire poſſent, eorum reſidentia intermitteretur, propterea ſtatuit, & decrevit, Epiſcopo per ſe, ſeu illius Vicarium in ſpiritualibus generalem, contra Clericum, in ſacris etiam Presbyteratus Ordinibus conſtiturum, etiam ad illius condemnationem, necnon verbalem depoſitionem, & per ſeipſum etiam ad actualem, atque ſolemnem degradationem ab ipſis Ordinibus, & gradibus Eccleſiaſticis in caſibus, in quibus aliorum Epiſcoporum præſentia in numero a Canonibus definito requiritur, etiam abſque illis procedere liceat: adhibitis tamen, & in hoc ſibi aſſiſtentibus totidem Abbatibus, uſum Mitræ, & Bacul, ex privilegio Apoſtolico habentibus, ſi in civitate, aut diœceſi reperiri, & commode intereſſe poſſint; alioquin aliis perſonis, in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, quæ ætate graves, ac juris ſcientia commendabiles exiſtant.

4535 Ubi nota, Epiſcopum ad verbalem degradationem, ſeu ſententiam poſſe per ſe, vel per ſuum Vicarium Generalem procedere: quia eſt actus juriſdictionis, ad quem non eſt neceſſaria poteſtas Ordinis, *ut a n.* 4387. ſed juriſdictionis; & Vicarius Generalis quoad juriſdictionem facit unum, & idem Tribunal cum Epiſcopo: Actualem vero, ſeu ſolemnem actum degradationis exercere non poteſt, niſi Epiſcopus conſecratus proprius, vel alius Epiſcopus conſecratus de proprii commiſſione, quia eſt actus Ordinis Epiſcopalis. Joan. de Caſtillo *de cenſuris tract.* 10. *dub* 1. *num.* 17. & *com. ex cap. Tranſmiſſa*, & Panorm. *in cap. Non poteſt de ſentent. & re judic. num.* 3.

4536 Praxim deinde dat Pontificale Roman. ſub Urban. VIII. *reformatum* per hæc verba: *In examine, & in definitione requiritur numerus trium Epiſcoporum* (ſupple tu) in degradatione Presbyteri, &c. *Dictabitur autem ſententia depoſitionis ab Ordine, ſi intenditur, ut poſt eam ſequatur actualis degradatio, nomine Epiſcopi Ordinarii, cum præſentia Capituli* (ſupple tu) in cauſa Clerici in minoribus; *ſive cum Concilio, & aſſenſu Epiſcoporum* (ſupple tu) in cauſa Presbyteri, vel Clerici in ſacris, *in hunc modum: Quia nobis, &c. Idcirco de talium conſilio, & aſſenſu ab omni Ordine & privilegio Clericali ſententialiter te perpetuo duximus deponendum, & deponimus, &c.*

4537 Summatim igitur ad degradationem Epiſcopi intervenire debent duodecim Epiſcopi, ad degradationem Sacerdotis proprius Epiſcopus cum aliis ſex, Diaconi, aut Subdiaconi, cum aliis tribus. Pro degradatione vero Clerici in Minoribus ſolus Epiſcopus cum præſentia Capituli, ſex quorumdam de Clero repræſentantium Capitulum. Gloſſa *cit. cap.* 2. *de Pœnis in* 6. Numerus vero ſex, aut trium Epiſcoporum, ex Trid. relato ſuppleri poteſt per totidem infulatos Abbates, & in eorum defectum per alias perſonas in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutas, *quæ ætate graves, ac juris ſcientia commendabiles exiſtant*.

4538 Difficultas tamen eſt de qualitate, ſub qua alii Epi-

ſcopi, ſeu Abbates ad degradationem requirantur. In qua re duæ ſunt præcipuæ opiniones.

Prima docet, eos requirit ad degradationem verbalem, ad recognitionem ſcilicet cauſæ, & ſententiam, ut collegas, & conjudices cum voto deciſivo, non requiri autem ad actum ſolemnitatis. Suarez *de Cenſ. diſp.* 30. *ſect.* 2. *n.* 19. Joan. de Caſtillo *de Cenſ. tr.* 10. *dub.* 1. Genuenſ. *in Practicab. Eccleſ. q.* 730. Cleric. *cap.* 153. *n.* 11. Sylveſter *in Sum. ver. Degradatio*, Toletus ibidem, Antonellus *de Regimine Eccleſ. l.* 6. *cap.* 3. *n.* 2. 5. & 6. Anton. a Spir. S. *de Cenſ. tr.* 13. *diſp.* 4. *ſect.* 3. Caſtrop. *de Cenſ.* & alii apud ipſos, item Bonacin. *tom.* 1. *diſp.* 5. *punct. unic. n.* 13. Qui fundantur in recenſitis juribus.

Bonac. tamen vult, eos etiam requiri ad actum ſolemnitatis. At quantum ad actum ſolemnitatis eos non requiri, docet ultra recenſitos Doctores noviſſime Phœbeus *in inſtit. Canon. l.* 8. *tit.* 18. *pag.* 621. *n.* 7. Et expreſſe innuit Pontificale Rom. *cit.*

4539 Secunda opinio tenet, eos requiri ſolum ad actum ſolemnitatis, minime ut conjudices ad degradationem verbalem, ſcilicet ad cauſæ cognitionem, & ſententiam. Fagnanus *in lib.* 3. *Decretal. cap. Aqua, de Conſecrat. Eccleſ. vel Altaris a num.* 29. *ad* 32. Qui refert pro hac opinione Declarationem Sacr. Congr. Conc. Ob quam hanc opinionem ſequuntur Aldrete, & Paſſerinus.

Verba Fagnani ſunt, ut ſequitur (Appellatione autem perſonarum Eccleſiaſticarum, de quibus Concilium loquitur, Prælatos Regularium Mendicantium non comprehendi, dixit Sacra Congregatio, cum non habeant nomen dignitatis; & Abbates non debere intereſſe examinationi, vel proceſſui, ſed tantum poſſe ſolemni, & actuali degradationi aſſiſtere, ut aſſeſſores: & poſſe Ordinarium alias perſonas in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutas, etiam non diœceſanas, adhibere.)

Opiniones tantum mihi ſufficiat retuliſſe, ſolum ne operi hæc notitia deſit.

4540 Illud certum eſt, cauſam hæreſis eſſe privilegiatum, & caſum hæreſis exceptum, *ex cap. Quoniam* 1. *de Hæreticis in* 6. ubi degradatio verbalis committitur ſolis Inquiſitoribus, aut proprio Epiſcopo. In cauſa inquam hæreſis, ad favorem fidei ſolus Epiſcopus, & in locis S. Officii ſoli Inquiſitores una cum Ordinario ad ſententiam, & verbalem degradationem procedunt. Hæretici vero ſolemnis degradatio ſpectat ad Epiſcopum: *ut in n.* 4535.

DECLARATIO S. CONGR.

QUam refert Fagnanus, nullam habet vim. 1. Quia non conſtat authentice, ut requiritur ex Decret. Sacr. Congr. Conc. juſſu Urbani VIII. *ut in n.* 219. 2. Quia neque exprimitur, an ſit edita Papa conſulto, ut requiritur, ut haberet vim legis; ex *n.* 215. Unde in cauſa tam gravi, quanta eſt cauſa degradationis, & traditionis Sacerdotis Tribunali ſæculari ad mortem, non eſt ſtandum tam infirmæ relationi.

Gratis autem ea data, adhuc poteſt cum noſtra reſolutione componi; ait enim, *Abbates non debere intereſſe examinationi, vel proceſſui*; videlicet examinationi teſtium, & rei, ac confectioni proceſſus, cui quidem neque proprius Epiſcopus ſolet intereſſe, ſed ea committit agenda miniſtris de ſui commiſſione, uti ſolet etiam a judicibus laicis ſervari; confecto autem a Commiſſario examine teſtium, ac rei, & completo proceſſu, tunc judices illum examinant, ac recognoſcunt ſuper qualitate delicti, & probationibus, & inde ad ſententiam deveniunt: ut innuit Pontificale Rom.

Inſuper ait, *Sed tantum poſſe ſolemni & actuali degradationi aſſiſtere, ut aſſeſſores*. Ubi pro ſolemni degradatione accipitur verbalis degradatio, & prolatio ſententiæ, quæ pluries ſolet dici ſolemnis degradatio; nam degradatio verbalis, & reſpectiva, quæ ſcilicet ad degradationem a judice ordinatur, & ipſa degradatio actualis, & realis, ſe habent ſicut ſententia, & ejus executio. Auraxo *tract.* 1. *quæſt.* 4. *num.* 13.

Quod roboratur per particulam, *ut aſſeſſores*; quæ non importat puram aſſiſtentiam actui ſolemnitatis, ſed conſilium, aut votum in cauſa. Quæ Dec. intelligentia eſt rationabilis, tam ob expoſita, quam quia *correctio juris eſt vitanda, quantum fieri poteſt*, quoniam *jura juribus concordare oportet*.

Cæterum contra eam validam dat præſumptionem: 1. Pontificale Rom. quod fuit reformatum ab Urbano VIII. qui ſciebat diſpoſitionem Tridentini, & alias, ſi quæ erant, & tamen diſpoſuit uti ſupra.

Secundo, verbum illud *poſſe*, quod ſignificat libertatem aſſiſtentiæ, minime neceſſitatem; & ſic Abbates libere poſſent non aſſiſtere; quod eſſe falſum, ſatis ſiquet ex dictis.

Ex quo ſolidus formatur diſcurſus; Certum eſt, Abbates neceſſario requiri, ex jam oſtenſis; ſed non requiruntur ad actum ſolemnitatis, ſeu actualem degradationem, ut jam conſtat *ex num.* 4538. igitur requiruntur ad verbalem degradationem.

Denique *ex Propoſit.* 2. ab Innoc. XI. damnata hæc ſententia eſt a judice omnino amplectenda, cum ſit probabilior ob motiva, tam intrinſeca, quam extrinſeca communis ſequelæ Doctorum; & tutior, quatenus non exponit periculo nullitatis ſententiæ, in cauſa, & materia tam gravi: *v. num.* 108.

FORMA, ET SOLEMNITAS ACTUALIS DEGRADATIONIS

4541 HAbetur *in cap.* 2. *de Pœnis in* 6. Conſtructo eminenti talamo ligneo extra Eccleſiam, ibi Epiſcopus cum ſuis aſſiſtentibus ſedet, ibique aptatur menſam cum ſacris veſtibus, & indumentis Ordinum, quibus Reus induitur; ſicque indutus cum vaſe, ſeu libro ad ſuum Ordinem ſpectante, coram Epiſcopo compareat; inde ab eodem coram populo dictis veſtibus, & inſignibus ſpoliatur, ordine præpoſtero; incipiendo ſcilicet ab ornamento, quod in ſuſceptione Ordinum fuit ultimum: utendo in ſingulis ſpoliationibus, verbis terroris, oppoſitis eis, quæ in collatione Ordinis proferuntur; v. gr. in remotione caſulæ, *Auferimus tibi veſtem Sacerdotalem, & te honore Sacerdotali privamus*. In remotione vero ultimi inſtrumenti, quod in Ordinum ſuſceptione fuit primum, dicit: *Authoritate Dei Omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, ac Noſtra, tibi auferimus habitum Clericalem, & deponimus, degradamus, ſpoliamus, & exuimus te omni Ordine, beneficio, & privilegio Clericali*.

Non ſolum autem ſpoliatur veſtibus, & inſignibus Ordinum, ſed etiam veſte talari, aut habitu Religioſo. Inſuper raditur in capite, & ſi eſt Sacerdos, in manibus; idque ad terrorem tantæ condemnationis. Sic ſpoliatus ſigno calcei repellitur, & inde traditur, ac relaxatur judici ſæculari, ut ejus juriſdictioni tamquam pure laicus ſubdatur. Inde per ſatellites ad Curiæ ſæcularis carceres ducitur ultimo ſupplicio plectendus: Epiſcopus tamen a judice ſæculari petit, ut miſericorditer agat, & Reum citra mortis vel mutilationis pœnam puniat. Auraxo *tract.* 1. *q.* 4. *n.* 15. Clericatus *cap.* 153. *n.* 13.

CRIMINA OB QUÆ CLERICUS EST DEGRADANDUS, ET RELAXANDUS

4542 JUre Canonico ſunt tria. 1. Crimen hæreſis manifeſtum, *cap. ad abolendam, cap. Excommunicamus, de Hæreticis, & cap.* 1. *eodem tit. in* 6.

Requiritur, quod Reus ſit relapſus, vel negativus, ſeu

ſeu impœnitens, convictus tamen per legitimos teſtes, etiam ſuper credulitate, & pertinacia.

4543 Secundum eſt falſificatio litterarum Papalium, *cap. ad falſarium, de crimine falſi*.

4544 Tertium eſt gravis calumnia proprio Epiſcopo illata, *cap. Si quis Sacerdotem* 17. 11. *q.* 1. Requiritur incorrigibilitas, Gloſſa *in cap. Cum non ab homine* 10. *de Judiciis*, Abbas, *cap. At ſi Clerici num.* 37. *eodem tit.* Suarez *de Cenſ. diſp.* 30. *ſect.* 2. *num.* 2. Dicaſtillo *de Cenſ. tract.* 10. *dub.* 2. *num.* 24. Qui addit, hoc eſſe commune omni crimini enormi, alioquin in laicis mortis pœna digno; ut *a num.* 781. *ad* 790.

4545 Ex conſtitutionibus pontificiis adduntur. 1. Sodomia frequentata: S. Pius V. *Conſtit.* 72. *Horrendum illud*. 2. Clericus non Sacerdos Miſſam celebrans, aut Confeſſiones audiens, & abſolvens. Clem. VIII. *Conſt.* 81. *& ſi alias*. 3. Sollicitans in Confeſſione mulieres ad turpia gravitate exceſſiva: Greg. XV. *Conſt.* 34. *Univerſi*. 4. Monetarii, vel monetas tondentes, aut falſificanter intra Italiam: Urb. VIII. *In ſuprema*, anno 1627. *ut in num.* 790. 5. Copulam ſacrilegam, & frequentem cum Moniali habens: Pignatell. *tom.* 8. *conſult.* 91. *n.* 7.

Sed attendenda eſt praxis, nam in pluribus nempe *in* 2. *&* 3. caſu praxis eſt contraria.

4546. Denique Phœbeus *lib.* 3. *tit.* 18. habet (Generaliter omne crimen enorme, quod ſit dignum pœna mortis in laico, ubi per Eccleſiaſticas pœnas corrigi non poſſit, ſatis eſſe, ut Clericus propter illud ſæculari poteſtati tradatur; colligitur ex *cit. cap. Cum non ab homine* 10. *de judic.* & notat Panorm. *in cit. cap. At ſi Clerici* 4. *eodem num.* 39. *& ſeq.* Laym. *in cit. cap.* 5. *num.* 6. aliique apud ipſum.)

4547 Idem habet Jo. Dicaſtillo *tr.* 10. *diſp.* 6. *dub.* 2. *n.* 25. Univerſaliter loquendo, ſive de jure, ſive de conſuetudine, docent non pauci auctores, degradari poſſe ob aliud crimen nimis enorme, atque Reipublicæ valde perniciosum, tradique Magiſtratui ſæculari; Ita Panormit. *cap. At ſi Cler. num* 39. *& cap. Cum non ab homine num.* 6. *de Judic.* Sylveſt. *verbo degradatio*, *q.* 2. Toletus *ſupra cap.* §. *Tertio eſt*, Avila *cit. dub.* 3. Molina *diſp. illa* 49. Exemplum adhibent in homicidio non ſimplici, ſed qualificato, ut conſtat ex eodem *cap. Cum non ab homine*. Unde Patricidium, vel ſimile quid, tali pœna dignum eſt, item furtum non ſimplex, ſed valde qualificatum, ac ſacrilegum; nam cum pro his criminibus Eccleſia non habeat condignam pœnam, merito reus judici ſæculari remittitur.

4548 Demum *n.* 30. ſubdit. Pro praxi eſt maxime notandum, Magiſtratum ſæcularem in cauſa criminis mere Eccleſiaſtici, v. gr. in cauſa hæreſis, non poſſe cognoſcere, & judicare de tali crimine, ſed tantum ſecundum latam declaratoriam ſententiam a judice Eccleſiaſtico exequi, juxta *cap. ut Inquiſitionis*, §. *Prohibemus*, *de Hæret. in* 6. in crimine vero non mere Eccleſiaſtico, poteſt petere a judice Eccleſiaſtico proceſſum, ut illius juſtitiam cognoſcat, & examinet, & deinde reum ſibi traditum, ſuique fori effectum puniat. Ita Panormitanus *cap.* 1. *num.* 12. *de Offic. Ordin.*

Sed quantum ad hoc, omnino *v. dicta a n.* 4452. *ad* 4471. *maxime a num.* 4469. *ad* 4471. quibus me remitto, & adhæreo.

De irregularitate, & pœnis, fuſe agunt Fagnan. *lib.* 4. *in c. ad audientiam, de homicidio*, Phœbeus *in inſtit. Canon. tit.* 18. *&* 19. *& alibi ſub propriis titulis*, Maſtrius *diſp.* 13. *q.* 5. Leand. *tom.* 5. *de pœnis*, Tamb. *tom.* 2. *lib.* 10. *tr.* 4. Gobat *in experientiis*, *tract.* 8. *& pluribus in locis*, Jo. de Caſtillo *de Cenſur. diſp.* 6. *&* 7. *Anton. a Spir. S. de Cenſuris & Pœnis tract.* 13. Matthaucci *in Offic. Curiæ tom.* 2. *c.* 8. *a pag.* 117. Mendo in ſuis titulis.

EXAMEN CONFESSARIORUM, TOMUS SECUNDUS, DE DENUNCIATIONIBUS.

PARS PRIMA,

De Denunciationibus faciendis ad Monitoria Papæ, & Epiſcoporum.

CAPUT I.

De Superioribus, qui poſſunt Monitoria edere.

DE Summo Pontifice nulla eſt difficultas.

Quantum ad alios, ſoli Epiſcopi ex Trident. *Seſſ.* 25. *de reform. cap.* 3. poſſunt monitoria, ſeu edicta edere pro rebus, aut ſcripturis deperditis, ſeu occultatis, ad finem ea reſtituendi, aut revelandi, ſub excommunicatione majori latæ ſententiæ, ipſo facto incurrenda, reſtitutione, vel revelatione non facta intra certum terminum.

2 Ea concedere poſſunt Vicarius Capituli ſede vacante, Rodriq. *tom.* 1. *c.* 71. *n.* 6. Diana *part.* 8. *tract.* 4. *reſ.* 17. quia Capitulum ſede vacante ſuccedit in juriſdictione ordinaria Epiſcopi.

3 Generales Religionum, eorum Viſitatores, & Provinciales, qui habent auctoritatem quaſi Epiſcopalem: Item Abbates Benedictini, & ſimiles Prælati, qui ſolum ſunt Generali ſubjecti: quia pro Epiſcopis habentur. Innoc. *ex c.* 1. *de Cleric. peregrinant.* Non tamen Priores, Guardiani, & ſimiles Superiores locales, qui alios Superiores majores habent ſubtus Generalem. Tancr. *tom.* 5. *tract.* 4. *qu.* 2. *n.* 1.

Adeoque Superior localis, v. gr. Prior, Guardianus, &c. ſi monitorium ad finem revelationis pro rebus deperditis, aut ſubtractis edat, invalide edit, quia in hac re non eſt judex competens, ob Decret. Concil. Trident. *modo ſub n.* 5. adducendum, quod licet non excludat Prælatos Regulares auctoritatem quaſi Epiſcopalem habentes, uti ſunt Provinciales qui quidem juriſdictionem habent ſupra totam Provinciam, Confeſſiones, dimiſſorias, abſolutiones, diſpenſationes, &c. ſuis ſubditis concedendo, quæ munera ſoli Epiſcopi præſtare valent; excludit tamen Superiores locales; quoniam certum eſt, eos non habere auctoritatem quaſi Epiſcopalem.

Eos tamen poſſe monitoria edere in ſuis Monaſteriis, non quidem ad finem revelandi pro rebus deperditis, aut ſubtractis, ſed pro aliis delictis, docet cum permultis Melphi *de pœnis cap.* 28. *q.* 1. *&* 2. quia ſunt Prælati habentes adminiſtrationi conjunctam juriſdictionem cum vi coercitiva, ſine qua inutilis eſſet eorum juriſdictio, utpote inermis, diſciplinæ regularis gladio deſtituta; ac proinde excommunicare poſſunt, etiam in ſcripto, *ex cap. Cum in Eccleſ. de majorit. & obedient.* non quidem per modum ſtatuti, & legis, ſed per modum præcepti, uti fit per monitorium. Hinc in Religionibus, ubi Apoſtatæ, ſeu fugitivi non ſunt excommunicati a jure, poteſt Superior localis ſuum ſubditum per monitorium, & ſub excommunicatione, ut v. gr. intra tres dies ad Monaſterium redeat, revocare.

Diſparitatem autem de excommunicatione pro rebus deperditis, affert Melphi *cit.* quia hæc ſolet eſſe ſolemnior, ac majori gravitate, & circumſpectione exercenda; atque ideo ad majores Prælatos reſervatur privative quoad Prælatos locales.

4 Poteſt Epiſcopus monitorium ferre contra teſtes ad dicendam veritatem, antequam lis ſit incœpta, quia veritas omnibus viis indagari debet, nec probandi facultas eſt reſtringenda, *ex cap. de probationibus*, Abbas *conſ.* 15.

Item poteſt illud ferre non ſolum poſt litem incœptam, ut eſt certum; ſed etiam ſi ſit mota coram judice ſæculari, & non obſtante litis pendentia coram ipſo judice ſæculari. Tancr. *citat. qu.* 6. & apud ipſum Raynaudus *de monit. part.* 1. *cap.* 1. *qu.* 13. & alii contra Nevizan. Inſuper poteſt monitorium edere delicto jam conſtante, ſive jam ſit factum, ſive in fieri pendens in futurum.

QUÆRES I.

5 *Pro quanta materia poteſt Epiſcopus monitoria concedere?*

IN hac re regulam dat Trident. *cit. n.* 1. his verbis: *Quamvis excommunicationis gladius nervus ſit Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & ad continendos in officio populos valde ſalutaris; ſobrie tamen, magnaque circumſpectione exercendus eſt: cum experientia doceat, ſi temere, aut levibus ex rebus incutiatur, magis contemni quam formidari, & perniciem potius parere, quam ſalutem. Quapropter excommunicationes illæ, quæ monitionibus præmiſſis, ad finem revelationis, ut ajunt, aut pro deperditis, ſeu ſubtractis rebus ferri ſolent, a nemine prorſus, præterquam ab Epiſcopo, decernantur, & tunc non alias, quam ex re non vulgari, cauſaque diligenter, ac magna maturitate per Epiſcopum examinata.*

6 Et quia ſumus in re gravi, quanta eſt exponere ad perniciem, & contemptum cenſuras datas ad ſalutem, peccant mortaliter præfati Superiores monitoria concedendo pro re vulgari, & ſine maturitate: *vid. tom.* 1. *de caſibus reſervatis*.

7 Et licet quantitas duorum Juliorum in materia furti, & duorum aureorum in materia voti paupertatis, ſufficiat ad mortale, non ſufficit ex ſe, ut pro ea poſſint ſine mortali monitoria concedi, ſed requiritur major quantitas; ſicut major requiritur ad incurrendas pœnas Clement. VIII. *de larg. munerum*; requiritur, inquam, talis quantitas, quæ ſit materia ſubjecta pœnis fori externi, & punibilis in judicio; ſumma autem duorum aureorum in jure dicitur ſumma modica, *ex l. ſi oleum* 15. *fin. juncta l. ſeq.* Pelliz. *tract.* 6. *cap.* 9. *n.* 10.

8 Hinc ex Tancred. *cit. quæſt.* 1. *num.* 2. & Zecchio, apud ipſum res vulgaris, pro qua non poſſunt